

SUOMEN PANKIN
71. VUOSIKIRJA 1990

TOIMINTAKERTOMUS

ISSN 0355-5925
Helsinki 1991
Kirjapaino Libris Oy

SISÄLLYS

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS	4	LIITTEET	39
TALOUDELLINEN KEHITYS	6	RAHA- JA VALUUTTA- POLIITTISIA TOIMENPITEITÄ 1990	40
KESKUSPANKKIPOLITIikka	11	LUETTELO SUOMEN PANKIN VUONNA 1990 ANTAMISTA TÄRKEIMMISTÄ LAUSUNNOISTA	44
RAHA- JA VALUUTTAKURSSIPOLITIikka	11	TAULUKOT	45
Rahamarkkinakorkojen aleneminen taittui syksyllä	11	SUOMEN PANKIN JULKAISUJA	62
Luotonannon kasvu hidastui	14	SUOMEN PANKIN JOHTO JA ORGANISAATIO	63
Pääomaa tuotiin runsaasti	14		
Peruskorko ennallaan, joustavuutta kaivattiin	14		
Kassavarantojärjestelmä uusittiin, talletuksia purettiin	15		
Rahamarkkinoiden interventiojärjestelmän muutoksia	16		
RAHOITUSMARKKINAT	17	TAULUKOT	
Osakemarkkinat hiljensivät edelleen	17	1. Suomen Pankin tase kuukausittain	46
Pankkien kannattavuusongelmat jatkuivat	17	2. Vaihdeettava ja sidottu valuuttavaranto	50
Pankit sopeutuivat rahoitusmarkkinoiden vapautumiseen	18	3. Suomen Pankin valuuttaindeksin painot	50
Valuutansäännöstely purettiin lähes kokonaan	20	4. Suomen Pankin valuuttaindeksi	51
Toimintaohjeita rahamarkkinoille valmisteltiin	20	5. Pankkien päiväasema Suomen Pankissa	51
Rahoitusmarkkinoiden toimintaympäristöä uudistettiin	20	6. Suomen Pankin korkoja	51
		7. Suomen Pankin päiväkorot	51
		8. Kotimaisia korkoja	52
		9. Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot	52
		10. Suomen Pankin avistainterventiot	53
		11. Suomen Pankin termiini-interventiot	53
		12. Valuuttojen avistamyyntikurssit vuosittain	54
		13. Valuuttojen avistamyyntikurssit kuukausittain	56
		14. Setelien ja metallirahojen valmistus ja poisto	60
		15. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat	61
		16. Kotimainen clearingliike	61
MUU VIRANOMAISTOIMINTA	23		
JÄRJESTELYT MAKSU- SOPIMUSMAIDEN KANSSA	23	KUVIOT	
KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	23	1. Taloudellinen kehitys Suomessa ja OECD-maissa	6
Kansainvälinen valuuttarahasto	23	2. Suomen vientimarkkinat ja lännenvienti	7
Kansainvälinen järjestelypankki	24	3. Keskeiset kysyntäerät	7
Integraatiokysymykset	24	4. Teollisuuden työkustannukset ja hintakilpailukyky	8
Muu kansainvälinen yhteistyö	25	5. Vaihtotase	8
VALUUTTAVARANNON HOITO	25	6. Rahoitustasapaino sektoreittain	9
MAKSUTASETILASTOINNIN UUDISTUKSET	26	7. Keskeisiä korkoja	12
MAKSUVÄLINEHUOLTO	26	8. Markan ulkoinen arvo	12
		9. Suomen Pankin valuuttavaranto ja termiinipositio	12
MUU TOIMINTA	28	10. Suomen Pankin interventiot	13
TUTKIMUS JA TALOUDELLINEN ANALYYSI	28	11. Uusien luottojen korko	13
TIEDOTUS JA JULKAISUT	28	12. Pankkien kotitalousluottojen korot	13
HALLINTO JA HENKILÖSTÖ	29	13. Pankkien luotonanto yleisölle	14
TIETOJENKÄSITTELY	29	14. Pankkien kassavarantotalletukset ja -velvoite	16
		15. Pörssi-yhtiöiden riskipääoman hankinta ja osakevaihto	17
TILINPÄÄTÖS	30	16. Markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen emissiot	17
TASE	30	17. Pankkien uusien markkaluottojen korko- sidonnaisuudet	18
TULOSLASKELMA	32	18. Rahamarkkinavolyymit	18
TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET	33	19. Pankkien varainhankinnan rakenne	19
TILINPÄÄTÖKSEN KOMMENTIT	34	20. Pankkien markkavarainkäytön ja -hankinnan keskikorko sekä niiden erotus	19
Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet	34	21. Liikkeessä oleva raha	26
Taseen kommentit	34		
Tuloslaskelman kommentit	36		
TILINTARKASTUSKERTOMUS	38		

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Taloudellinen ilmapiiri huononi vuoden 1990 aikana sekä kansainvälisesti että Suomessa. Suuret poliittiset ja taloudelliset muutokset itäisessä Euroopassa merkitsivät näissä maissa ensi vaiheessa taloudellisen toiminnan tuntuva supistumista. Öljyn kallistuminen Persianlahden kriisin vuoksi heikensi osaltaan kysyntää Suomen vientimarkkinoilla. Iso-Britannia, Ruotsi ja Yhdysvallat joutuivat taantumaan. Saksojen yhdistyminen tuki taloudellista kasvua Keski-Euroopassa, mutta yhdistymisen aiheuttamat suuret rahoitustarpeet nostivat korkotasoa.

Suomessa vuoden 1989 lopulla jyrkästi nousseet korot taittoivat kotimaisen kysynnän kasvun ja käynnistivät siten sopeutumisen kohti parempaa ulkoista tasapainoa ja inflaation talttumista. Vaihtotaseen alijäämä ei enää syventynyt suhteessa kokonaistuotantoon, ja kuluttajahintaindeksin nousuvauhti hidastui loppuvuodesta. Kotimaisen kysynnän supistumisen ja kansainvälisen suhdannetilanteen heikentymisen myötä myös Suomen talous joutui taantumaan. Kokonaistuotanto ei kasvanut lainkaan vuoden 1990 aikana, ja loppuvuodesta työllisyys alkoi heikentyä.

Lännenviennin määrä kasvoi vuonna 1990 hieman edellisvuotista nopeammin. Kokonaisuutena yritykset pystyivät säilyttämään vientimarkkinaosuutensa paremmin kuin parina edellisenä vuonna, jolloin kotimaisen kysynnän kasvu rajoit-

ti vientitarjontaa. Kun kuitenkin vientihinnat laskevat ja Neuvostoliittoon suuntautuva vienti supistui, vientitulot lisääntyivät vain vähän. Viennin kannattavuus heikentyi tuntuvasti, sillä tuotantokustannusten kasvu jatkui nopeana.

Myönteistä oli kauppataseen alijäämän pieneneminen. Tuonnin arvo väheni ulkomaankaupan vaihtosuhteen heikentymisestä huolimatta. Kun kuitenkin palvelutaseen alijäämä ja ulkomaisen velan korkomenot lisääntyivät, vaihtotaseen alijäämä oli vielä vajaat 5 % bruttokansantuotteesta.

Tammikuussa solmitulle keskitetylle tuloratkaisulle asetettua palkkainflaation hillintätavoitetta ei saavutettu. Vielä vuoden alkupuolella yleinen työvoiman puute johti tuntuviin palkkaliukumiin. Kaikkien palkansaajien ansiotaso nousi 9 % vuonna 1990 ja työkustannukset työtuntia kohti lisääntyivät peräti 12 %. Tuotettua yksikköä kohti työkustannukset Suomessa kasvoivat näin selvästi enemmän kuin kilpailijamaissamme.

Öljyn hinnan kallistumisesta huolimatta kuluttajahintaindeksin nousu hidastui, mikä lähinnä johtui asuntojen hintojen alenemisesta ja kulutuskysynnän vaimoudesta. Vuoden lopulla kuluttajahintaindeksi nousi Suomessa valuuttakorimaiden keskiarvoa hieman hitaammin.

Valtiontalouden muututtua 1980-luvun loppupuolella talouden ylikuumenemisen myötä yli-

jäämäiseksi finanssipolitiikkaa ei ollut mahdollista kiristää siinä määrin kuin talouden tasapainon heikentyminen olisi edellyttänyt. Vuoden 1990 budjetissa finanssipolitiikka suunniteltiin vaikutuksiltaan neutraaliksi. Kun valtion menot lisääntyivät arvioitua enemmän ja verotulojen kasvu hidastui taloudellisen tilanteen heikkenemisen myötä, valtiontalous kuitenkin lisäsi kotimaista kysyntää vuonna 1990.

Suomen Pankin tavoitteena säilyi vuoden aikana kysynnän kasvun hillintä inflaatiopaineiden ja vaihtotaseen vajeen rajoittamiseksi. Näissä oloissa rahapolitiikkaa ei voitu syksylläkään keventää, vaikka kotimainen kysyntä oli jo selvästi vaimentunut.

Alkuvuodesta pääomaa tuotiin edelleen enemmän kuin vaihtotaseen vaje olisi edellyttänyt. Valuuttavaranto näin ollen kasvoi, ja likviditeettitilanteen keventymisen myötä rahamarkkinakorot alenivat kesää kohti. Syksyllä tilanne kuitenkin muuttui, kun talouden näkymät synkkenivät. Luottamus Suomen talouteen heikentyi, ja korot nousivat selvästi. Myös ero kohoavaan kansainväliseen korkotasoon suureni.

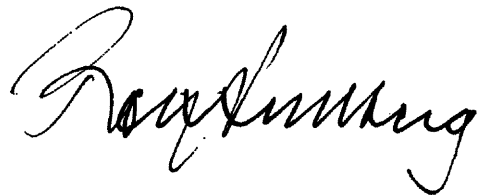
Pankkitoimialan rakenteelliset ongelmat tulivat entistä selvemmin esiin vuoden 1990 aikana. Vuoden 1989 suuret luottotappiot julkistettiin tilinpäätöksien valmistuttua. Kevään aikana peruskorkosidonnaisten luottojen aiheuttama korko-ongelma alkoi käydä yhä ilmeisemmäksi. Pankkien kannattavuuden heikentyessä Suomen Pank-

ki kiinnitti syksyllä kasvavaa huomiota rahoitusjärjestelmän vakauden ylläpitämiseen.

Varsin pitkään jatkuneen nousukauden jälkeen sopeutuminen parempaan tasapainoon tulee olemaan kivuliasta. Vaikeuksia lisää se, että vientituotteidemme kysyntä kasvaa hitaasti. Neuvostoliiton talouden murrosvaihe sekä bilateraalikaupan päättyminen vaikeuttavat idänvientiä. Vaihtotaseen vajeen ylläpitämä korkea korkotaso rajoittaa kotimaista kysyntää. Myönteisiä asioita ovat kuitenkin kotitalouksien säästämisen lisääntyminen, inflaation hidastuminen sekä hienoinen käänne kohti paranevaa ulkoista tasapainoa.

Tuotannon kasvun pysähtymisestä huolimatta talouspolitiikassa on edelleen annettava etusija vaihtotaseen vajeen rajoittamiselle ja inflaation hillinnälle. Talouspolitiikan suunnan muuttaminen yleisesti elvyttäväksi johtaisi kasvavaan ulkomaiseen velkaantumiseen ja sen seurauksena nousuviin korkoihin sekä rahoitusjärjestelmän vakautta uhkaaviin riskeihin.

Talouden tasapainon ja rakenteen vahvistamiseen tähtäävät toimet vaikuttavat hitaasti, eikä edessä olevia ongelmia voida ratkaista millään yksittäisellä toimenpiteellä. Tarvitaan keskipitkän ajan talouspoliittinen strategia, johon kaikki talouspolitiikan osapuolet sitoutuvat.

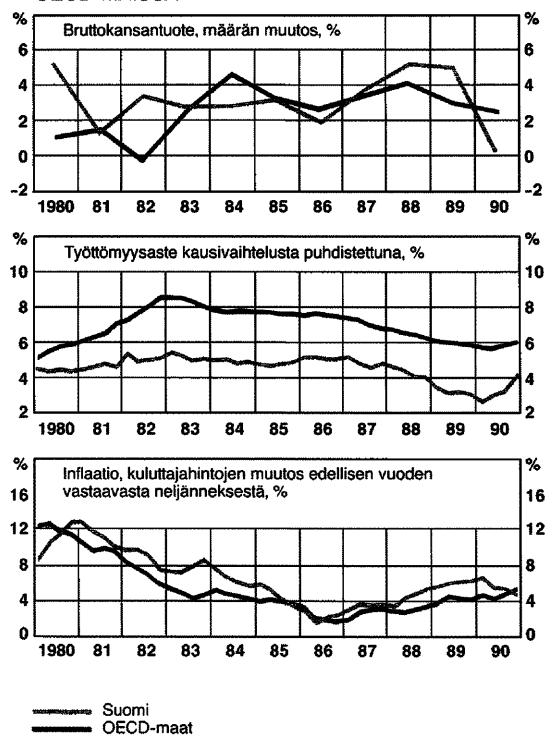

TALOUELLINEN KEHITYS

Läntisten teollisuusmaiden taloudellinen kasvu hidastui jo toisena vuonna peräkkäin. OECD-maiden kokonaistuotanto kasvoi 2.8 % vuonna 1990 (kuvio 1). Kasvu hidastui vuoden aikana ja oli jälkimmäisellä puoliskolla enää vajaat 2 %. Inflaation vastainen rahapolitiikka piti korot korkeina, mikä hillitsi varsinkin investointeja. Maailmankaupan määrän kasvu hidastui 5 prosenttiin eli 2 prosenttiyksikköä edellisvuotiseen verrattuna. Myös Suomen läntisten vientimarkkinoiden kasvu jäi 5 prosenttiin, mikä osaltaan johtui hitaan kasvun maiden huomattavasta osuudesta Suomen viennissä. Samanaikaisesti Itä-Euroopan maiden talouksien sopeutumisoongelmat heikensivät vientimahdollisuuksia tämän alueen maihin.

Suomen viennin määrä kasvoi kokonaisuudessaan vain hieman yli 2 %. Idänviennin määrä väheni noin 10 %, sillä mm. clearingkaupan osuuden supistuminen ja epätietoisuus sen tulevaisuudesta sekä ruplan kurssiin ja vientsaamisiin liittynyt epävarmuus rajoittivat vientiä. Lännenviennin määrä kasvoi lähes 5 % eli suunnilleen

Kuvio 1.
TALOUELLINEN KEHITYS SUOMESSA JA
OECD-MAISSA

Vuosikortin luvut perustuvat vuoden 1991 tammikuun helmikuun vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin.

markkinoiden kasvun verran (kuvio 2). Yritykset pystyivät näin ollen säilyttämään vientimarkkinaosuutensa paremmin kuin parina edellisenä vuonna, jolloin kotimaisen kysynnän nopea kasvu rajoitti vientitarjontaa.

Hidastuva kansainvälinen kysyntä käänsi useimpien raaka-aineiden hinnat laskuun, ja myös metsäteollisuustuotteiden ja metallien vientihinnat laskivat selvästi vuoden aikana. Keskimäärin tavaraviennin hintataso säilyi kuitenkin lähes samana kuin vuonna 1989. Kun öljyn tuontihinta kallistui tuntuvasti vuoden jälkipuoliskolla, ulkomaankaupan vaihtosuhteen neljä vuotta jatkunut paraneminen taittui. Koko vuonna vaihtosuhte heikkeni lähes 3 %.

Korkojen nousu, tulorahoituksen heikentyminen ja osakesäästämisen lamaantuminen lisäsivät yritysten rahoituskustannuksia. Vuoden 1989 puolella käynnistetyt investoinnit pitivät silti investointien määrän suurena vielä vuoden 1990 alkupuolella. Kun kuitenkin uusia investointihankkeita aloitettiin huomattavasti vähemmän kuin aikaisemmin, yritysten kiinteät investoinnit vähenivät 4 % vuonna 1990 (kuvio 3).

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytöt lisääntyivät 1½ %. Veronpalautusten lykkääntyminen vuoden 1991 puolelle vähensi kasvua runsaan prosenttiyksikön. Kotitalouksien tulo-odotusten heikkeneminen, tuntuvaksi kasvanut velkaantuminen ja korkeat korot hillitsivät

asuntojen hankintaa ja kulutushalukkuutta. Jo vuonna 1989 elpynyt säästäminen lisääntyi edelleen, ja kotitalouksien velkaantuneisuus väheni hieman.

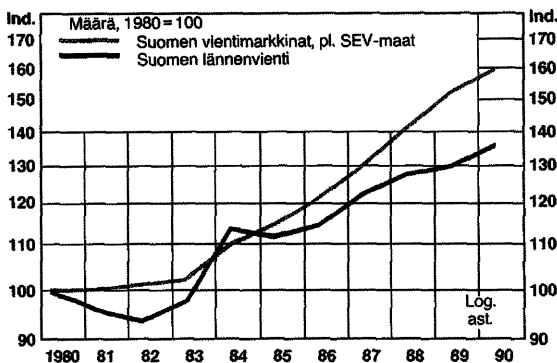
Uusia, korkeasuhdanteen aikana aloitettuja asuntoja valmistui noin 60 000 eli jokseenkin saman verran kuin vuonna 1989. Valmistuneista asunnoista oli vuoden 1990 lopussa noin neljännes myymättä. Rakentajat reagoivat tilanteen heikentymiseen vähentämällä aloituksia asuntotuotannossa lähes 30 prosentilla edellisvuotiseen verrattuna.

Korkeat korot taittoivat vanhojen asuntojen hintojen nousun vuonna 1989. Asuntokaupan vaimeus johti edelleen hintojen laskuun vuonna 1990. Vuoden 1990 syksyllä vanhojen asuntojen hinnat olivat koko maassa keskimäärin 7 % alemmat kuin huipussaan vuoden 1989 keväällä. Asuntojen reaali hinnat laskivat samana aikana noin 13 %.

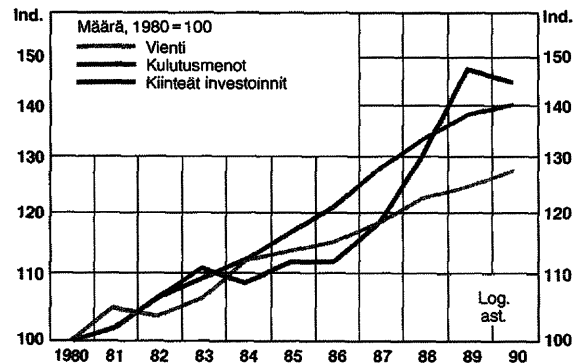
Yksityisen kulutuksen määrä lisääntyi vajaa ½ % eli vähemmän kuin kotitaloussektorin ostovoima. Uusia kulutusluottoja otettiin vähän, ja kestokulutushyödykkeiden osto väheni tuntuvasti. Eniten lisääntyi palveluiden kysyntä; varsinkin matkustusmenot kasvoivat edelleen nopeasti.

Merkittävimmin tuotannon kasvua piti yllä julkinen kysyntä. Julkisen sektorin kulutus- ja investointimenojen määrä kasvoi runsaat 4 %.

Kuvio 2.
SUOMEN VIENTIMARKKINAT JA LÄNNENVIENTI

Kuvio 3.
KESKEISET KYSYNTÄERÄT

Myös julkisen sektorin maksamien tulonsiirtojen reaalin kasvu jatkui nopeana. Verotulojen kasvua hidastivat tuntuvasti yksityisen sektorin kysynnän nimellisestikin vähäiseksi jäänyt lisäys ja muutokset kysynnän rakenteessa. Julkisen sektorin rahoitustasapaino heikkenikin selvästi veronpalautusten siirtymisestä huolimatta.

Kokonaisuudessaan kotimainen kysyntä väheni hieman edellisvuoteen verrattuna. Vuoden 1989 lopulle nopeana jatkunut kysynnän kasvu taittui vuoden 1990 alussa. Kuusi viikkoa kestänyt pankkialan työtaistelu nopeutti jonkin verran muutosta. Kun lisäksi viennin kasvuaikutukset lähes tyrehtyivät, kotimainen kysyntä supistui edelleen vuoden jälkipuolella.

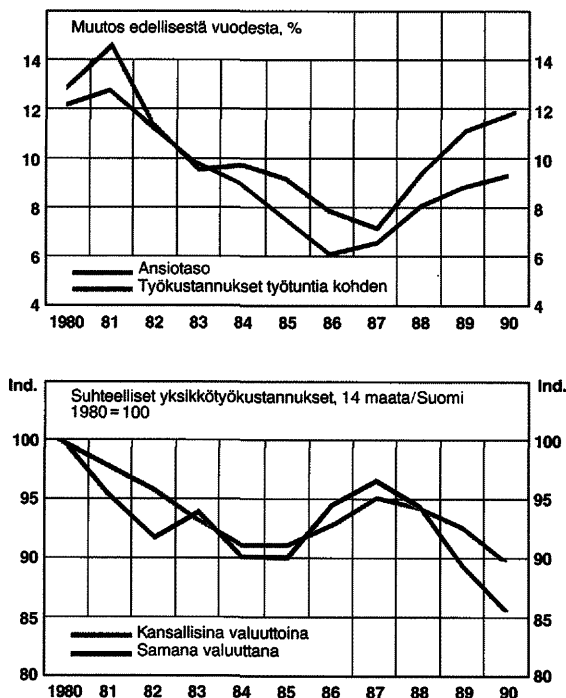
Bruttokansantuote kasvoi vain vajaan puoli prosenttia edellisvuotiseen verrattuna; vuoden 1990 viimeisellä neljänneksellä se alkoi vähetä. Teollisuustuotanto supistui selvästi vuoden loppupuolella, ja koko vuoden tuotannon määrä jäi lähes 2 % edellisvuotista pienemmäksi. Talouden taantuma vähensi myös useiden palvelualojen tuotannon määrää, mutta koko suljetun sektorin (ml. julkinen sektori) tuotanto kasvoi vajaat 2 %.

Kotimaisen kysynnän laantuessa ja kapasiteettirajoitteiden väistyessä alkoi tuonnin määrä pienetä. Tavaroiden ja palveluiden tuonnin määrä väheni lähes 2 %; tavaroiden tuonti väheni tätä enemmän, mutta palveluiden tuonti (esimerkiksi ulkomainen matkustus) lisääntyi edelleen. Öljyn markkamääräinen tuontihinta oli elo-joulukuussa 70 % korkeampi kuin ennen Persianlahden kriisin puhkeamista elokuun alussa. Tuontihinnan kallistuminen lisäsi öljyn tuonnin arvoa runsaalla 2 mrd. markalla.

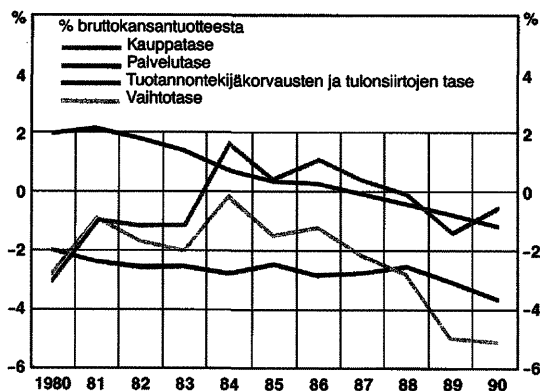
Työmarkkinoilla suhdanteiden heikkeneminen alkoi näkyä vuoden jälkipuolella. Alkuvuodesta työttömyysaste aleni ja avoimien työpaikkojen määrä pysyi suurena. Kesästä alkaen työttömien määrä kasvoi selvästi, ja vuoden lopulla työttömien työnhakijoiden määrä oli kausivaihtelusta puhdistettuna yli 5 % työvoimasta. Koko vuoden keskimääräinen työttömyysaste oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 3.5 % eli sama kuin edellisena vuonna.

Valtaosa työmarkkinajärjestöistä hyväksyi vuoden 1990 tammikuussa solmitun keskitetyn tulo- ja palkkatuomuksen, jolla pyrittiin hillitsemään palkkojen nousua mm. kilpailukyvyyn turvaamiseksi.

Kuvio 4.
TEOLLISUUDEN TYÖKUSTANNUKSET JA
HINTAKILPAILUKYKY

Kuvio 5.
VAIHTOTASE

Vielä alkuvuodesta yleinen työvoiman puute johdatti tuntuviin palkkaliukumiin, ja palkansaajien ansiotaso nousi keskimäärin 9 % edellisvuotisesta. Kun työaika lyhennettiin ja työnantajan sosiaalikulut kasvoivat ripeästi, työkustannukset työtuntia kohti lisääntyivät noin 12 %. Tuottavuus parani suhdannetaantumassa aiempaa vähemmän, joten teollisuuden yksikkötyökustannukset kohosivat selvästi enemmän kuin kilpailijamaissa (kuvio 4).

Työmarkkinajärjestöt sopivat marraskuussa kaksivuotisen tuloratkaisun toisen vuoden palkankorotuksista. Uudet korotukset tulevat voimaan 1.5.1991, ja niiden arvioidaan nostavan ansiotasoa noin 1½ %. Tuloratkaisun syntyminen hillitsi jonkin verran inflaatio-odotuksia.

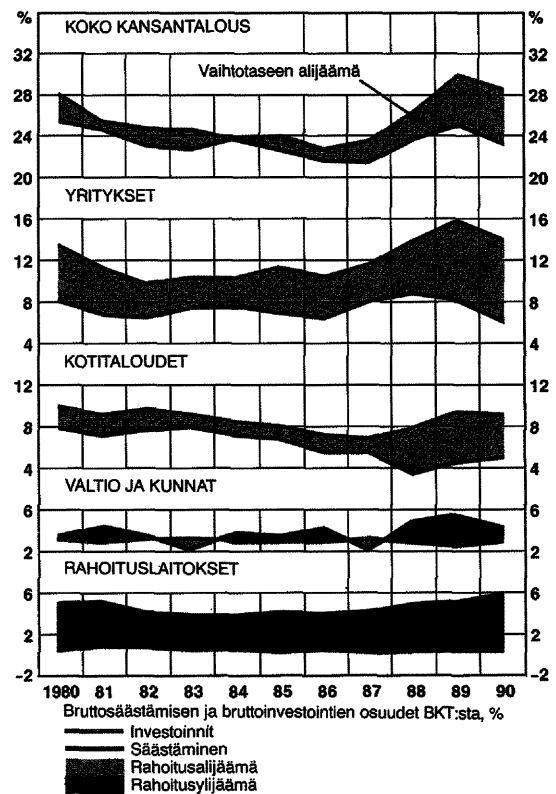
Hintainflaatio hidastui vuoden jälkipuolella. Kuluttajahintaindeksin nousun vaimentumista edistivät kysynnän laimeus ja asuntojen hintojen aleneminen. Indeksiin suoraan vaikuttavat öljytuotteiden hinnat kallistuivat alkusyksystä, mutta vuoden loppua kohti ne jälleen alenivat. Öljyn kallistumisen välilliset vaikutukset eivät vielä vaikuttaneet indeksiin. Kuluttajahintaindeksi nousi vuoden 1989 joulukuusta vuoden 1990 joulukuuhun 4.9 %. Tulosopimukseen sisältyvä 5.7 prosentin indeksiehto ei siten lauennut. Vuoden lopulla kuluttajahintaindeksin 12 kuukauden muutos oli Suomessa valuuttakorimaiden keskiarvoa hieman pienempi.

Talouden ulkoinen tasapainottomuus oli edelleen vaikea ongelma. Kauppataaseen alijäämä supistui 2.1 mrd. markkaan eli 4 mrd. markalla vuoden 1989 alijäämään verrattuna. Palveluiden taseen alijäämä kuitenkin syveni 5.2 mrd. markkaan ja tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen — lähinnä ulkomaisten velkojen korkomenojen — alijäämä 18.2 mrd. markkaan. Vaihtotaseen vaje oli näin ollen 25.5 mrd. markkaa eli edelleen vajaat 5 % bruttokansantuotteesta (kuvio 5). Suomen ulkomainen nettovelka lisääntyi siten huomattavasti ja oli vuoden lopussa lähes 114 mrd. markkaa eli 22 % bruttokansantuotteesta (tilastomuutoksesta ks. s. 26).

Yritysten velkarahoitus lisääntyi edelleen. Tulorahoituksen heikennyttyä yritykset lisäsivät erityisesti ulkomaista luotonottoaan. Markkaluotoista vain työeläkemaksujen takaisinlainaus kasvoi selvästi. Yritysten markkamääräiset pankkiluotot pysyivät sen sijaan likipitään ennal-

laan. Osake-emissiot tyrehtyivät käytännöllisesti katsoen kokonaan. Kotitaloussektorin rahoitus-tasapaino parani vuonna 1990. Lisääntynyt säästäminen suuntautui merkittävästi velkojen kuoletuksiin, ja talletusten kasvu jäi vähäiseksi. Verotulojen kasvun hidastumisen myötä julkisen sektorin säästäminen väheni selvästi, mutta ylitti kuitenkin edelleen julkisen sektorin omat investoinnit (kuvio 6).

Kuvio 6.
RAHOITUSTASAPAINO SEKTOREITTAIN

Kotimainen kehitys

	keskimäärin				
Vienti	2.7	2.6	3.7	1.8	2.2
Yksityiset investoinnit	3.8	5.0	12.5	14.6	-3.2
Yksityinen kulutus	3.6	5.7	5.0	3.9	0.4
Kotimainen kokonaiskysyntä	3.9	5.8	7.6	7.3	-0.8
— siitä julkinen	3.6	4.9	1.8	2.1	4.4
Tuonti	4.3	9.0	11.1	8.5	-1.7
BKT	3.4	4.0	5.4	5.2	0.3
Ansiotaso	9.3	7.0	9.0	8.9	9.0
Viennin yksikköarvoindeksi	4.9	2.2	5.2	7.5	-1.2
Tuonnin yksikköarvoindeksi	2.8	-2.0	2.3	3.5	1.7
Vaihtosuhte	2.0	4.2	2.9	3.9	-2.8
Kuluttajahinnat	6.9	3.7	5.1	6.6	6.1
— joulukuu - joulukuu	..	3.7	6.5	6.5	4.9
Työttömyysaste, %	4.9	5.1	4.6	3.5	3.5
			mrd. mk		
Vaihtotase	..	-7.9	- 11.6	-23.7	-25.5
— sidottu	..	2.4	4.2	3.8	3.8
— vaihdettava	..	-10.4	-15.8	-27.5	-29.3
Valtion nettorahoitusasema	..	-4.3	0.9	7.9	-0.5

KESKUSPANKKI- POLITIikka

RAHA- JA VALUUTTA- KURSSIPOLITIikka

Vuoden 1990 aikana kotimaisen kysynnän kasvu taittui ja ulkoisen tasapainon heikentyminen pysähtyi. Suomen Pankin tavoitteena säilyi kysynnän kasvun hillintä inflaatiopaineiden ja vaihtotaseen vajeen rajoittamiseksi. Finanssipolitiikka ei kysyntätilanteeseen nähden ollut riittävän tiukkaa. Kun syksyllä alkoi näkyä selviä merkkejä kotimaisen kysynnän kasvun hidastumisesta, inflaatio-odotusten hallinnan tärkeys korostui entisestään. Erityisesti Kuwaitin miehitys ja sitä seurannut öljyn hinnan nousu lisäsivät inflaatio-odotuksia sekä yleistä epävarmuutta.

Pankkien rakenteelliset ongelmat ja kannattavuuden heikkeneminen tulivat yhä ilmeisemmiksi vuoden 1990 aikana. Kun pankkien kannattavuus vuoden lopulla heikkeni nopeasti, Suomen Pankki kiinnitti kasvavaa huomiota rahoitusmarkkinoiden vakauden ylläpitämiseen.

Rahamarkkinakorkojen aleneminen taittui syksyllä

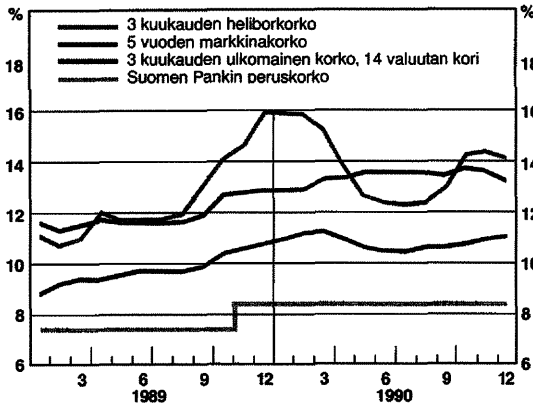
Vuoden 1990 alkaessa rahamarkkinakorot olivat korkeat ja ero ulkomaisiin korkoihin oli suuri.

Tämä johtui markan arvon puolustamisesta edellisenä syksynä, jolloin valuuttamarkkinoilla oli ajoittain esiintynyt levottomuutta (kuvio 7). Luottamus palautui vuoden alussa, mutta pankkien työtaistelu hiljensi valuuttamarkkinat ja siirsi pääomantuontia myöhemmäksi kevääseen. Työtaistelun vuoksi interventiokorko jäädettiin 16 prosenttiin tammikuun puolivälistä maaliskuun alkuun saakka. Setelistön kysynnän tilapäinen kasvu samoin kuin muutkin likviditeettitarpeet rahoitettiin työtaistelun aikana määräaikaistilalla. Sijoitustodistuskauppoja ei tehty ja myös erääntyneet sijoitustodistukset korvattiin automaattisesti määräaikaistilalla.

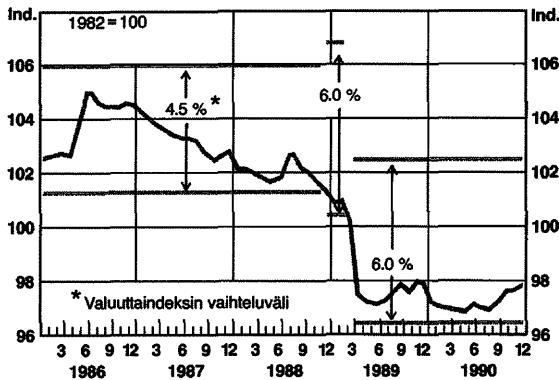
Valuuttavaranto palautui tammikuussa suunnilleen samansuuruiseksi kuin se oli ollut ennen vuoden 1989 syksyn tapahtumia. Tammikuussa pääomantuontia vauhdittivat suuren korkoeron lisäksi pyrkimykset välttää helmikuun alussa voimaan tullutta ulkomaisiin luottoihin kohdistuvaa 0.5 prosentin suuruisia luottoveroja. Pääomantuonti jatkui edelleen pankkien työtaistelun jälkeen melko runsaana. Likviditeettitilanteen keventymisen myötä korkotasoa aleni nopeasti, ja huhtikuun lopulla koti- ja ulkomaisten korkojen ero oli jo noin 2 prosenttiyksikköä, kuten vuoden 1989 kesällä.

Pääomantuonnin vuoksi valuuttaindeksi py-

Kuvio 7.
KESKEISIÄ KORKOJA

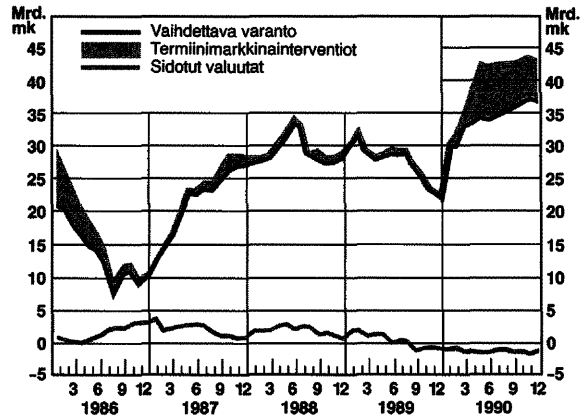

Kuvio 8.
MARKAN ULKOINEN ARVO

syi syyskuuhun saakka lähellä alarajaansa, ja Suomen Pankin oli aika ajoin ostettava valuuttaa rajoittaakseen indeksin vahvistumista edelleen (kuvio 8). Valuuttainterventioiden vuoksi vaihdettava valuuttavaranto kasvoi ja oli kesällä yli 35 mrd. markkaa. Hillitäkseen pääomantuonnin likviditeettiä keventävää vaikutusta Suomen Pankki teki avistainterventioiden lisäksi termiini-interventioita. Termiinisaamiset mukaan lukien valuuttavaranto lisääntyi selvästi vuoden 1990 ensimmäisellä vuosipuoliskolla (kuvio 9) ja oli vuoden lopussa 44.2 mrd. markkaa.

Kuvio 9.
SUOMEN PANKIN VALUUTTAVARANTO JA
TERMIINIPOSITIO

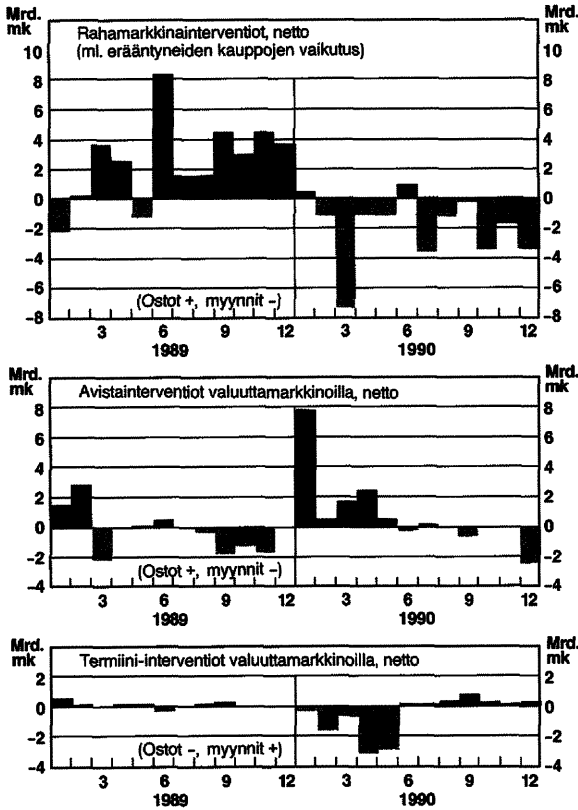
Elokuussa hallituksen budjettineuvottelut ja Persianlahden kriisi aiheuttivat epävarmuutta rahamarkkinoilla ja lyhytaikaiset korot nousivat. Nousu perustui kokonaan kotimaisiin tekijöihin, sillä edellisvuotisen kaltaisia valuuttamarkkina-likkeitä ei esiintynyt.

Taloudellisten näkymien synkkeneminen syksyllä nosti korkotasoa uudelleen. Vaikka ero ulkomaisiin korkoihin kasvoi noin 4 prosenttiyksikköön, merkittäviä valuuttainterventioita ei syksyn aikana tehty. Pääomanliikkeet pysyivät suhteellisen tasaisina ja valuuttavaranto vakaana. Valuuttaindeksi heikkeni syyskuun lopulla runsaan prosentin verran ja oli vuoden viimeisenä päivänä 98.1, kun se vuotta aiemmin oli ollut 97.9.

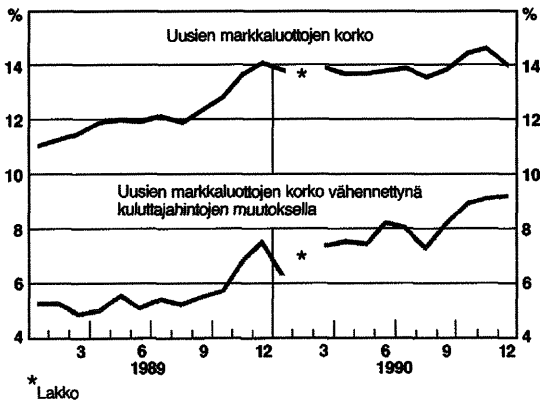
Korkojen alttius vaihdella talouteen vaikuttavien uutisten mukaan ilmeni jälleen marraskuussa. Heti ns. Kallion tulosopimusesityksen tultua kuun puolivälissä hyväksytyksi korot alenivat, mutta kohosivat pian sen jälkeen uudelleen, kun tiedot valtion tulokertymän odotettua nopeammasta pienemisestä tulivat julkisuuteen.

Pankkien työtaistelun jälkeen rahamarkkinaoperaatioissa palattiin sijoitustodistuskauppoihin. Lähinnä valuuttavarannon kasvun ja kassavarantotalletusten palauttamisen vuoksi pankkijärjestelmän likviditeetti parani. Siten Suomen Pankin sijoitustodistusostojen kautta myönnettyä likviditeettiä vähennettiin vuoden aikana edellisvuoti-

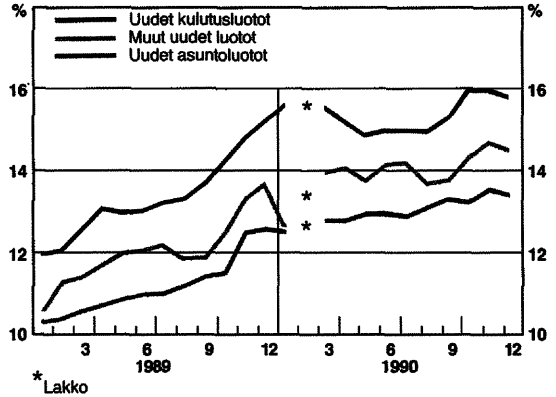
Kuvio 10.
SUOMEN PANKIN INTERVENTIOT

Kuvio 11.
UUSIEN LUOTTOJEN KORKO

Kuvio 12.
PANKKIEN KOTITALOUSLUOTTOJEN KOROT

seen verrattuna (kuvio 10). Suomen Pankin sijoitustodistussaamiset vähenivät vuoden aikana 33.2 mrd. markasta 9.4 mrd. markkaan. Vuoden lopussa kaikista pankkien liikkeeseen laskemista sijoitustodistuksista Suomen Pankin hallussa oli noin 13.6 %.

Pitkäaikaiset markkinakorot nousivat lyhytaikaisia korkoja seuraten vuoden 1989 lopulla. Nousu jatkui keväällä 1990 huolimatta lyhytaikaisten korkojen laskusta, mikä heijasti markkinoiden pitkän ajan odotuksia (kuvio 7). Marrasjoulukuussa pitkäaikaiset markkinakorot laskivat hieman.

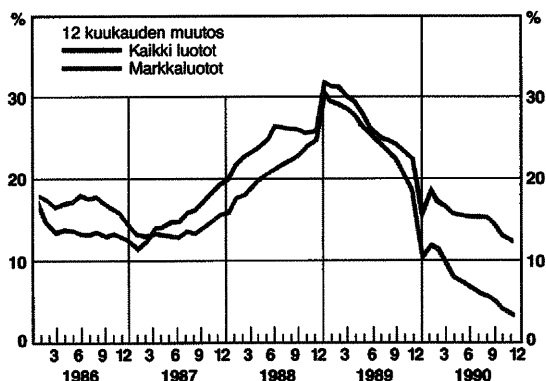
Uusien luottojen korot pysyivät syksyyn saakka yhtä korkeina kuin edellisen vuoden lopulla (kuvio 11). Lyhytaikaisten markkinakorkojen lasku keväällä ei niihin sanottavasti vaikuttanut. Syksyllä antolainauksen korot nousivat selvästi, mutta alenivat hieman joulukuussa. Kotitalouksien uusien kulutusluottojen korot seurasivat melko tarkasti heliborkorkoja siten, että ero 3 kuukauden heliborkorkoon oli keskimäärin vajaat 1½ prosenttiyksikköä (kuvio 12).

Luotonannon kasvu hidastui

Korkeiden korkojen, velkaantumisen kasvun ja talousnäkömyien heikkenemisen vuoksi luottojen kysyntä väheni tuntuvasti edellisvuotisesta. Samalla myös luottojen tarjonta kiristyi. Tarjontaa rajoitti pankkien varainhankinnan vaikeutuminen; erityisesti tämä koski pitkäaikaista varainhankintaa. Lisäksi vakuus- ja muita luottokriteereitä tiukennettiin kasvaneiden luottotappioriskien vuoksi. Pankkien markkamääräisen luotonannon kasvu hidastui tuntuvasti jo toisena vuotena peräkkäin ja oli vuoden 1990 aikana noin 3 % (kuvio 13).

Kotitalouksien luottojen kysyntää hillitsivät erityisesti kahden edellisen vuoden aikana lisääntynyt velkaantuneisuus, taloudellisen tilanteen huononeminen sekä korkeat korot. Uusia asunto-ottoja nostettiin vuoden viimeisellä neljänneksellä 27 % vähemmän kuin vastaavana aikana edellisena vuonna. Taantumaodotukset hillitsivät myös yritysten investointihalukkuutta ja luotonkysyntää. Yritykset tyydyttivät luotontarpeensa ensisijaisesti valuuttaluotoin; niiden määrä kasvoi vuoden aikana noin puolitoistakertaiseksi. Valuuttamääräisten luottojen osuus koko yrityssektorin luottokannasta kasvoi vuoden 1990 loppuun mennessä yli 50 prosenttiin.

Kuvio 13.
PANKKIEN LUOTONANTO YLEISÖLLE

Pääomaa tuotiin runsaasti

Pääomantuonti oli erityisen runsasta vuoden alkukuukausina (taulukko). Helmikuun alusta voimaan tulleen luottoveron välttämiseksi monet yritykset aikaistivat suunnittelemiensa luottojen nostamista. Tämä palautti valuuttavarannon tammikuussa jokseenkin samansuuruiseksi kuin se oli ollut ennen edellisen vuoden lopun valuuttamarkkinahäiriötä.

Suurin osa pääomantuonnista koostui yritysten ulkomaisista rahoitusluotoista. Yksittäisvelkikirjalainoja nostettiin nettomääräisesti 25.6 mrd. markkaa. Kotimaisten pankkien välittämien valuuttaluottojen osuus tästä oli noin 40 %. Ulkomaiset sijoittajat tekivät markkasijoituksia Suomeen pääosin termiinimarkkinoiden kautta. Tämän ns. termiinikaterahoituksen määrä oli vuoden 1990 alussa 11.2 mrd. markkaa, mutta supistui vuoden aikana 3.7 mrd. markkaan.

Kielto myydä uusia markkamääräisiä joukkovelkakirjoja ulkomaalaisille kumottiin helmikuussa. Vuoden loppuun mennessä niitä myytiin ulkomaalaisille yhteensä 6.7 mrd. markan edestä; kevään aikana erääntyi kuitenkin suurehko määrä vuonna 1985 ulkomaille myytyjä joukkovelkakirjoja. Kokonaisuudessaan Suomeen suuntautuvien portfoliosijoitusten kanta lisääntyi 82.3 mrd. markasta 95.1 mrd. markkaan (tilastomuutoksesta ks. s. 26).

Edellisvuosien tapaan Suomeen tehtyjen suorien sijoitusten määrä pysyi pienenä. Suomesta ulkomaille tehdyt suorat sijoitukset olivat 13.0 mrd. markkaa, kun ne edellisena vuonna olivat olleet 11.8 mrd. markkaa. Muutokset suorien sijoitusten tilastoinnissa aiheuttivat sen, että vuoden 1989 ulkomainen nettovelka oli noin 13 mrd. markkaa aiemmin tilastoitua suurempi (ks. s. 26). Ulkomainen nettovelka vuonna 1989 oli siten 99.5 mrd. markkaa. Vuoden 1990 loppuun mennessä ulkomainen nettovelka oli kasvanut 113.7 mrd. markkaan.

Peruskorko ennallaan, joustavuutta kaivattiin

Peruskorko pidettiin koko vuoden ennallaan eli 8.5 prosentissa. Peruskoron ja markkinakorkojen

Vaihtotaseen rahoitus, milj. mk

		I	II	III	IV	I-IV
Kauppatase	- 6 134	- 279	-1 092	55	- 784	- 2 100
A. VAIHTOTASE	-23 657	- 5 568	-7 442	-5 209	-7 282	-25 500
B. PÄÄOMAN TUONTI	17 696	16 414	8 216	7 268	8 694	40 591
Rahoituslainat						
Pankkien välittämät	10 421	2 061	6 116	993	559	9 729
Yleisö suoraan	5 905	10 106	1 243	1 567	3 002	15 918
Ulkomaankaupan rahoitus						
Rahoituslainat	- 682	338	156	- 494	284	284
Toimitusluotot	1 152	1 328	1 386	- 442	- 672	1 600
Pankkien termiinikaterahoitus	- 7 960	4 443	-3 303	-1 629	-3 228	- 3 717
Suorat sijoitukset, netto	-11 483	- 1 756	-2 445	-2 656	-2 545	- 9 402
Portfoliosijoitukset, netto	13 869	6 414	2 988	6 831	6 294	22 527
Valtion lainapääoma	- 608	- 310	- 233	- 203	78	- 668
Muut erät	7 082	- 6 210	2 308	3 301	4 922	4 320
A.+B. VALUUTTAVARANNON MUUTOS	- 5 961	10 847	774	2 059	1 412	15 092
Vaihdettava	- 4 455	11 255	874	2 063	1 240	15 432
Sidottu	- 1 506	- 408	- 100	- 4	172	- 340

ero kasvoi vuoden 1989 lopulla ja pysyi koko vuoden 1990 suurena eli keskimäärin runsaana 5 prosenttiyksikkönä (kuvio 7).

Peruskoron joustamattomuuden aiheuttamat ongelmat korostuivat jo vuoden 1989 syksyllä markkinakorkojen noustessa. Pankkien antolainauskannasta on edelleen sidottu peruskorkoon noin 60 %, ja tästäkin määrästä huomattava osa on myönnetty markkinakorkoihin nähden hyvin alhaisella korolla. Vuoden 1990 aikana matalakorkoisten verottomien talletusten osuus pankkien varainhankinnasta pieneni. Kun lisäksi markkinakorot nousivat, pankkien kannattavuus heikkeni.

Pankit odottivat peruskoron korottamista, jotta ero markkinakorkoihin olisi kaventunut ja pankkien kannattavuus siten kohentunut. Peruskoron korottaminen olisi samalla lisännyt verottomien talletusten kilpailukykyä, mikä olisi puolestaan hidastanut talletus- ja joukkovelkakirjamarkkinoiden rakennemuutosta. Suomen Pankin johtokunta olisi ollut valmis korotukseen, mutta pidättäytyi kuitenkin esityksestä, koska korotuksella ei olisi poliittisista syistä ollut mahdollisuutta tulla hyväksytyksi.

Peruskoron jäykkyyden aiheuttamista ongelmista keskusteltiin syksyllä julkisuudessaakin. Pankkivaltuusmiehet pyysivät Suomen Pankilta selvitystä vaihtoehtoisista järjestelmistä, joissa peruskoron muutokset voitaisiin tehdä nykyistä joustavammin. Johtokunta antoi selvityksen marraskuussa.

Kassavarantojärjestelmä uusittiin, talletuksia purettiin

Pitkään neuvoteltavana ollut kassavarantosopimuksen uudistus saatiin päätökseen huhtikuussa 1990. Uuden sopimuksen mukaan kassavarantovelvoitteen pohjana ovat pelkästään kotimaiset talletukset kunkin kuukauden lopussa. Talletusvelvollisuuden enimmäismäärä on aluksi sama kuin aikaisemmassa sopimuksessa eli 8 % kassavarantopohjasta. Vuoden 1991 heinäkuun alusta lähtien enimmäismäärä tulee olemaan 7 %.

Kassavarantotalletuksille maksettava korko muuttui peruskorkosidonnaisesta heliborsidonnaiseksi. Aikaisemman sopimuksen mukainen

korko oli Suomen Pankin peruskorko vähennettyinä 1/4 prosenttiyksiköllä. Uuden sopimuksen mukaan korko on 3 kuukauden heliborkorko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 8%. Uusi koronmuodostustapa otettiin käyttöön toukokuun alusta lähtien. Korko oli toukokuussa keskimäärin 9,7% eli noin 1/2 prosenttiyksikköä aiempaa korkeampi.

Uutta kassavarantosopimusta sovellettiin ensimmäisen kerran huhtikuun lopun talletuksiin. Se merkitsi noin 10 prosentin supistusta kassavarantopohjaan, ja näin talletuksia vapautui toukokuun lopussa noin 3 mrd. markkaa.

Kassavarantovelvoite oli lokakuuhun saakka 8% eli sopimuksen sallima enimmäismäärä. Vuoden loppua kohti pankkien kannattavuusongelmat kävivät yhä ilmeisemmiksi. Koska luotonannon kasvu oli hidastunut jo alkuvuodesta eikä vaaraa kasvuvauhdin uudesta kiihtymisestä katsottu olevan, velvoite alennettiin marraskuun lopusta lähtien 7 prosenttiin (kuvio 14). Velvoitteen alentamisen vuoksi talletuksia purkautui joulukuussa noin 2,5 mrd. markkaa.

Varsinaisen kassavarantovelvoitteen alentamisen lisäksi kassavarantotalletuksia purkautui myös lisäkassavarantotalletusten palautusten ja kassavarantopohjan supistamisen vuoksi. Pankkien vuonna 1989 myöntämien luottojen kasvun perusteella kerätyt ylimääräiset kassavarantotalletukset palautettiin pankeille vuoden 1990 heinä-

joulukuussa kuutena yhtä suurena eränä kunkin kuukauden lopussa. Yhteensä palautettujen lisäkassavarantotalletusten määrä oli 3 mrd. markkaa.

Vuoden mittaan kassavarantotalletuksia vapautui kaikkiaan 8 mrd. markkaa. Tämä osaltaan vähensi pankkien riippuvuutta lyhytaikaisesta markkinarahasta.

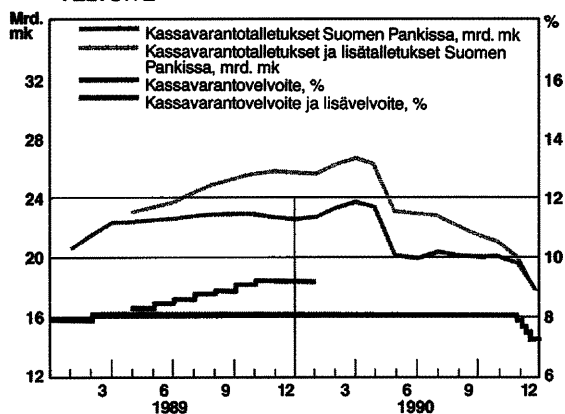
Rahamarkkinoiden interventiojärjestelmän muutoksia

Vuoden 1989 aikana Suomen Pankki uudisti päiväkunajärjestelmäänsä siten, että päiväluoton jatkuvan käytön kustannuksia lisättiin tuntuvasti. Uudistuksen tarkoituksena oli muuttaa järjestelmä entistä selvemmin pankkien rahoituksen tilapäislähteeksi. Päiväluottokorko nostettiin 15 prosenttiin ja syksyllä käyttöön otettiin sääntö, jonka mukaan päiväluoton korko on kaksinkertainen, jos pankin päiväaseman viiden päivän liukuva keskiarvo on negatiivinen.

Kokemukset osoittivat, että uusittu järjestelmä toimii tarkoitetulla tavalla eli nostaa lyhyitä korkoja tuntuvasti tilanteessa, jossa Suomen Pankin on markan ulkoista arvoa tukeakseen kiristettävä likviditeettiä. Korkojen nopea nousu likviditeetin kiristytessä vähentää myös spekulatiohalkkuutta.

Joulukuussa 1990 Suomen Pankki päätti ottaa keskuspankin ja pankkien välisessä rahamarkkinakaupassa käyttöön arvopapereiden repo- eli takaisinostosopimukset vuoden 1991 alusta lähtien. Repo-kaupoissa arvopapereita myydään määräajaksi siten, että samalla sovitaan niiden takaisinostosta. Arvopapereiden myyjä saa myynnin ja takaisinoston väliseksi ajaksi rahoitusta ja ostaja tekee vastaavasti määräaikaisen sijoituksen. Uusi kaupankäyntitapa täydentää tähänastista, lähinnä suoriin sijoitustodistuskauppoihin perustunutta interventiojärjestelmää. Sen tarkoituksena on vähentää keskuspankin luottoriskiä rahamarkkinaoperaatioissa ja laajentaa instrumenttivalikoimaa. Takaisinostosopimusten kohteiksi hyväksyttiin vuoden 1991 alusta lähtien markkamääräiset valtion liikkeeseen laskemat velkasitoumukset ja joukkovelkakirjat sekä keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien sijoitustodistusten lisäksi niiden liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat.

Kuvio 14.
PANKKIEN KASSAVARANTOTALLETUKSET JA
-VELVOITE

RAHOITUSMARKKINAT

Osakemarkkinat hiljenivät edelleen

Pääomamarkkinoilla toiminta painottui vuoden 1990 aikana velkamarkkinoihin. Pörssi-yhtiöillä ei ollut koko vuotena yhtään uutta maksullista yleisöantia. Osakkeiden hintojen huhtikuusta 1989 alkanut lasku jatkui miltei yhtäjaksoisesti koko vuoden 1990. Tämä johtui lähinnä korkeista koroista ja kansantalouden tilaa koskevasta kielteisistä odotuksista. Osakkeiden hintojen tuntuva lasku heikensi useiden rahoituslaitosten ja osakkeisiin sijoittaneiden yritysten kannattavuutta merkittävästi. Useista pörssi-yhtiöistä tehtiin julkiset ostarjoukset, joiden tarkoituksena oli yhtiöiden poistaminen pörssistä. Osakkeiden vaihto väheni huomattavasti pörssissä tehdyistä isoista yrityskaupoista ja julkisista ostarjouksista (kuvio 15).

Joukkovelkakirjamarkkinoilla vuosi 1990 oli vilkas. Uusien markkamääräisten joukkovelkakirjojen myynti ulkomaille sallittiin helmikuun alusta lähtien. Uutta velkarahoitusta hankittiin markkamääräisiltä joukkovelkakirjamarkkinoilta noin 29 mrd. markkaa, mikä oli 8 miljardia enemmän kuin vuonna 1989 (kuvio 16). Arviolta neljännes näistä lainoista myytiin ulkomaille. Joukkovelkaraharahoitusta edisti mm. se, että pitkäaikaiset

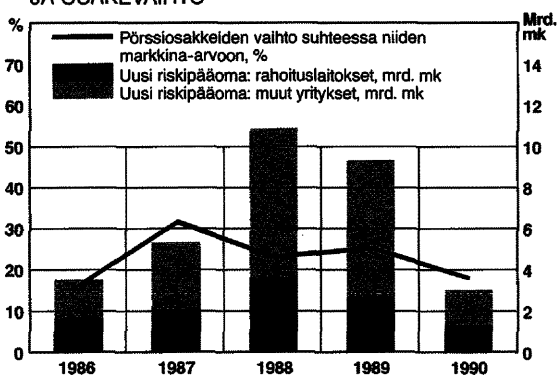
markkinakorot olivat koko vuoden selvästi alemmat kuin lyhytaikaiset. Myös valtion obligaatio-emissioiden — etenkin verottomien lainojen — väheneminen paransi yksityisen sektorin emissioiden edellytyksiä.

Yritysten ulkomaisista valuuttaluotoista perittävä luottovero otettiin käyttöön 1.2.1990. Yhdessä korkean kotimaisen korkotason kanssa veron voimaantulo lisäsi suomalaisia valuuttamääräisiä joukkovelkakirjaemissioita erityisesti tammikuussa. Kaikkiaan näitä joukkovelkakirjoja laskettiin vuonna 1990 liikkeeseen noin 38 mrd. markan arvosta eli noin 12 mrd. mk enemmän kuin vuonna 1989.

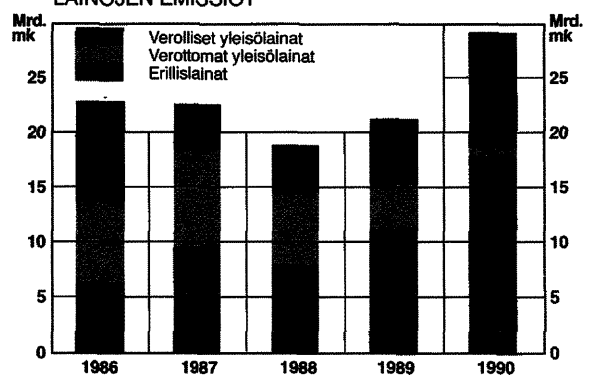
Pankkien kannattavuusongelmat jatkuivat

Rahoitusmarkkinoiden säännöstelyn purkamisen sekä hyvät että huonot puolet korostuivat vuonna 1990. Korkojen nousu hillitsi pankkien markkaluotonannon kasvua ja edisti siten talouden tasapainottumista. Samalla entistä suurempi osa luottojen koroista sidottiin markkinakorkoihin. Korkeiden korkojen ja taloudellisen kasvun hidastumisen vuoksi pankkien taloudellinen asema kuitenkin vaikeutui. Syksyllä Suomen Pankki joutui ryhtymään toimiin rahoitusmarkkinoiden vakauden säilyttämiseksi.

Kuvio 15.
PÖRSSIYHTIÖIDEN RISKIPÄÄOMAN HANKINTA
JA OSAKEVAIHTO

Kuvio 16.
MARKKAMÄÄRÄISTEN JOUKKVELKAKIRJA-
LAINOJEN EMISSIOT

Pankkien heikon kannattavuuden ja vaikeuksien keskeisinä syinä olivat pieni korkokate, osakekurssien huomattava lasku sekä luottoriskien realisoituminen. Näiden vaikutukset näkyivät pankkien arvopaperikaupan heikkona tuloksena, osakesalkkujen suurina epäkuranttiusvähennyksinä, kustannusten liiallisena kasvuna tuottoihin nähden ja luottotappioiden suurena määränä. Pankit pyrkivät sopeutumaan tilanteeseen supistamalla konttoriverkostojaan ja rationalisoimalla muutenkin toimintaansa.

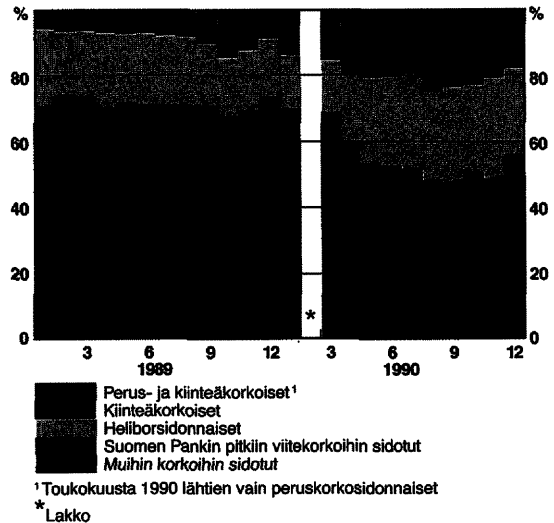
Rahoitusmarkkinoiden kiristynvä kilpailu yhdessä pankkien heikon kannattavuuden kanssa on lisännyt myös markkinoiden vakaudesta vastaavan keskuspankin tarvetta valvoa pankkien riskinottoa ja vakavaraisuutta. Tätä varten Suomen Pankki on jo muutaman vuoden ajan seurannut etenkin keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien ottamia korko-, luotto- ja valuuttakursisiriskejä. Lisäksi Suomen Pankki on kiinnittänyt enenevää huomiota pankkien ja niiden konsernien sijoitusten riskipitoisuuteen. Tarpeen vaatiessa pankkien kanssa on käyty keskusteluja niiden harjoittamasta sijoitus- ja rahoitustoiminnasta. Seuranta on helpottanut lisääntyneen yhteistyön pankkitarkastusviraston ja valtiovarainministeriön kanssa.

Pankit sopeutuivat rahoitusmarkkinoiden vapautumiseen

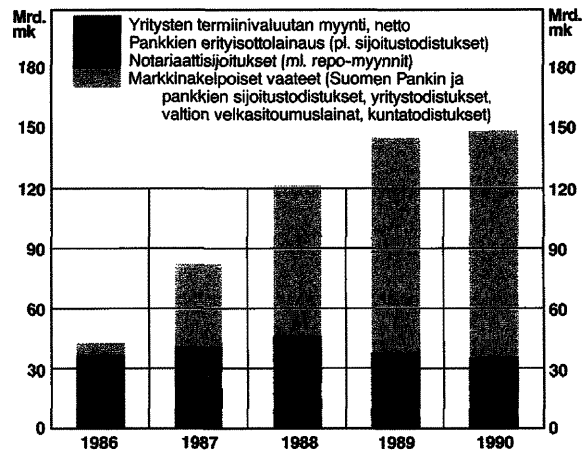
Vielä vuonna 1989 peruskorkosidonnaiset luotot kattoivat kaksi kolmannesta uudesta markkaantolainauksesta, mutta vuoden 1990 aikana peruskorosta uusien luottojen viitekorkona luovuttiin suurelta osin. Samalla heliborkorot tulivat yleisimmiksi uusien markkaluottojen viitekoroiksi (kuvio 17). Peruskorkosidonnaisina säilyivät kuitenkin edelleen hallinnollisesti säädellyt korkotuki- ja ns. kattokorkoluotot.¹ Pitkäaikaisten viitekorkojen käyttö yleistyi erityisesti asuntoluotoissa. Myös pankkien omien viitekorkojen, esimerkiksi ns. primekorkojen, käyttö lisääntyi. Peruskorkosidonnaisuuden väheneminen antolainauksessa liittyi pankkien odotuksiin ja näkemyksiin markka-

¹ Ns. kattokorkoluottoja ovat luotot, joiden korkoa lain tai muun säännöksen perusteella rajoitetaan ja joihin ei liity suoraa korkotukea: esimerkiksi aravan ensisijaisuusluotot ovat tällaisia luottoja.

Kuvio 17.
PANKKIEN UUSIEN MARKKALUOTTOJEN
KORKOSIDONNAISUUDET

Kuvio 18.
RAHAMARKKINAVOLYYMIT

varainhankinnan tulevista korkosidonnaisuuksista.

Kun yksityisten henkilöiden talletusten ja joukkovelkakirjasijoitusten korkotuottoja koskeva lähdevero tuli voimaan 1.1.1991, verolliset pankkitalletukset tulivat ainakin alkuvaiheessa tallettajille verottomia peruskorkoon sidottuja määräaikaistalletuksia edullisemmiksi. Lähdeverolain voimaantulo ja viimeistään talletusten verottomuuden päätyminen vuoden 1992 lopussa merkitsevät kaikkien talletusten tuloa korkokilpailun piiriin.

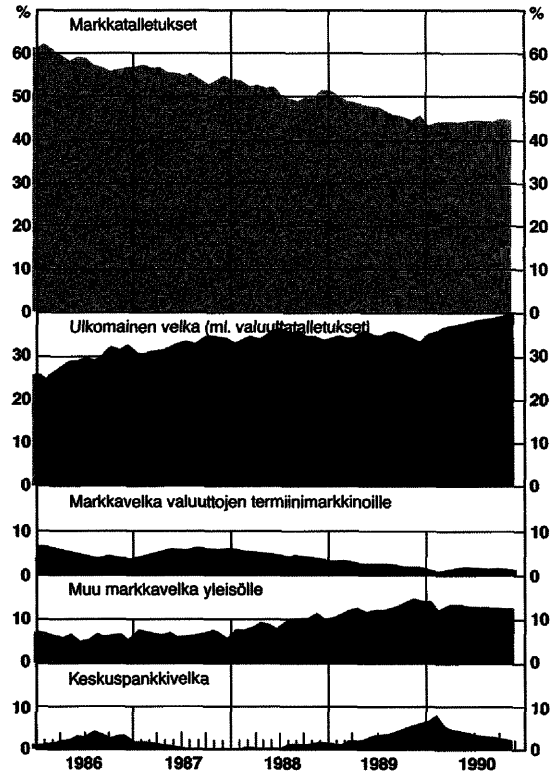
Peruskorko säilyy vanhojen, korkosäännöstelyn aikaisten luottojen viitekorkona vielä vuosia. Nämä luotot muodostavat siten pankeille rakenteellisen korkorisikin, jonka vaikutuksia kärjistää sekä pankkien toimintaympäristön muuttuminen aikaisempaa kilpailullisemmaksi että vaikeus korottaa peruskorkosidonnaisten lainojen korkoja. Viime mainittu johtui velkakirjojen korkolausekkeista syntyneistä kiistoista.

Rahoitusmarkkinoiden muutos näkyi myös rahamarkkinoilla; niiden vuosia jatkunut voimakas kasvu tasaantui (kuvio 18), vaikka paikallispankkien liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten määrä kasvoi suhteellisesti katsoen huomattavasti. Osaltaan kehitykseen vaikutti myös Suomen Pankin pankeilta keräämien kassavarantotalletusten väheneminen, mikä paransi pankkien maksuvalmiutta ja vähensi keskuspankin tarvetta intervenoida sijoitustodistusmarkkinoilla.

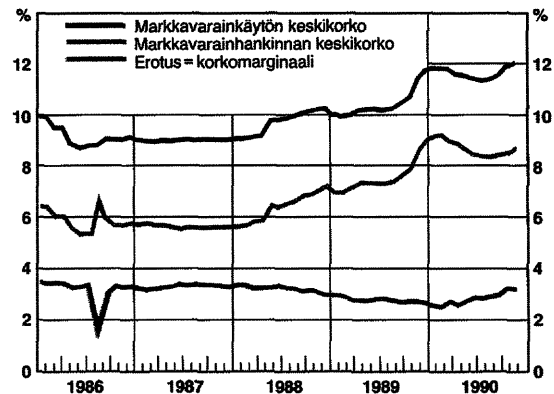
Pankkien varainhankinnassa merkittävin muutos edellisten vuosien kehitykseen oli se, että markkatalletusten osuus ei enää pienentynyt (kuvio 19). Markkinaehtoisen varainhankinnan osuus kasvoi kuitenkin edelleen, sillä talletuksistaikin entistä suurempi osa on markkinakorkoisia. Osaltaan kehitykseen vaikuttivat korkokilpailun kiristyminen ja pankkien valmistautuminen lähdeveron käyttöönottoon verollisten talletustiliensä ehtoja monipuolistamalla. Vuoden 1990 syksyllä verottomien, peruskorkosidonnaisten talletusten osuus kaikista talletuksista oli kuitenkin vielä noin 75 %.

Pankkien markkavarainkäytön ja -hankinnan välinen korkoero alkoi vuoden 1990 alkupuolella monen vuoden supistumisen jälkeen kasvaa (kuvio 20). Keskeisesti tähän vaikuttivat kassavarantojärjestelmän uusiminen ja markkinakorkojen lasku. Lisäksi markkinaehtoisten korkojen

Kuvio 19.
PANKKIEN VARAINHANKINNAN RAKENNE

Kuvio 20.
PANKKIEN MARKKAVARAINKÄYTÖN JA -HANKINNAN KESKIKORKO SEKÄ NIIDEN EROTUS

käytön yleistymisen luotonannossa nosti luotonannon keskikorkoa ja pienensi pankkien korkoriskejä. Korkoero oli vuonna 1990 kuitenkin keskimäärin pienempi kuin luottojen korkosäännöstelyn purkamisen jälkeen vuosina 1987 ja 1988. Tuolloinhan pankkien antolainauskorot määräytyivät vapaasti, mutta ottolainauskorot olivat käytännössä säädeltyjä talletusten veronhuojennusjärjestelmän vuoksi.

Valuutansäännöstely purettiin lähes kokonaan

Helmikuun 1990 alusta lähtien vapautettiin uusien, yli vuoden pituisten joukkovelkakirjojen myynti ulkomaille lukuun ottamatta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja. Samalla saivat myös ulkomaalaiset luvan laskea Suomessa liikkeeseen markkamääräisiä joukkovelkakirjoja.

Maaliskuun alusta lähtien rahoitusyhtiöillä on ollut hakemuksesta oikeus ottaa ja välittää ulkomaisia luottoja valuuttamääräysten sallimissa rajoissa. Heinäkuun alussa vapautettiin yksityishenkilöiden ulkomaiset sijoitukset vuoden 1989 kesällä tehdyn periaatepäätöksen mukaisesti. Samassa yhteydessä sallittiin kuntien ja muiden yritysten kuin vakuutusyhtiöiden, rahoitusyhtiöiden, kiinnitysluottopankkien, luotto-osakeyhtiöiden ja pankkien ottaa vapaasti ulkomaisia, yli vuoden pituisia luottoja oman toimintansa rahoittamiseen. Myös niiden sijoitukset ulkomaille vapautettiin.

Suomalaisiin osakkeisiin perustuvien johdannaisinstrumenttien ja sidottuihin osakkeisiin oikeuttavien optiotodistusten myynti ulkomailla asuville sallittiin syyskuun alusta lähtien. Omistusrajoitusten vuoksi varsinaisia sidottuja osakkeita ei kuitenkaan saa luovuttaa ulkomaalaisille. Samassa yhteydessä Suomessa asuvat saivat oikeuden ostaa ja asettaa ulkomaisiin osakkeisiin perustuvia johdannaisinstrumentteja.

Valuuttalakia muutettiin vuoden 1991 alusta siten, että valuuttatoimet ovat sallittuja, ellei Suomen Pankki ole määrännyt niitä erikseen luvanvaraisiksi. Valuutanvaihtoa säädellään vastedes lähinnä yleisen elinkeinolainsäädännön sekä rahoituslaitoksia ja valuuttamääräyksiä koskevan erityislainsäädännön perusteella. Siten Suomessa

noin puoli vuosisataa kestänyt, poikkeusoloissa käyttöön otettu valuutansäännöstely on lähes kokonaan lopetettu.

Merkittävin muutos vuoden 1991 alussa voimaan tulleissa Suomen Pankin valuuttamääräyksissä entisiin verrattuna on lyhytaikaisia pääomanliikkeitä koskevien rajoitusten kumoaminen. Lyhytaikaisilta pääomanliikkeiltä ei enää vaadita kaupallista taustaa, ja rahamarkkinainstrumentteja kuten kaikkia markkamääräisiä joukkovelkakirjojakin saa vapaasti myydä ulkomaille. Valuutansäännöstely koskee enää yksityishenkilöiden ja yksityishenkilöihin verrattavien yhteisöjen ulkomaisia luottoja. Lisäksi rahoituslaitosten ulkomaantoimintoja valvotaan edelleen valuuttapankki- ja valuuttatoimintalupien avulla.

Toimintaohjeita rahamarkkinoille valmisteltiin

Pankkitarkastusvirasto ryhtyi vuoden alussa laatimaan rahamarkkinoille ohjeistoa arvopaperimarkkinalain soveltamisesta. Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto aloittivat keväällä neuvottelut, joiden avulla oli tarkoitus saada aikaan markkinoiden toimintaa valvova järjestelmä. Neuvotteluissa sovittiin, että Suomen Pankki vastaa pankkien välisten markkinoiden valvonnasta.

Syksyllä Suomen Pankki käynnisti toimintaohjeita koskevat sopimusneuvottelut keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien kanssa. Sopimuksen valmistuminen ja allekirjoittaminen siirtyivät vuoden 1991 puolelle.

Rahoitusmarkkinoiden toimintaympäristöä uudistettiin

Vuoden 1990 aikana oli eduskunnan käsiteltävänä monia merkittäviä rahoitusmarkkinoiden toimintaympäristöön vaikuttavia lakiesityksiä. Niiden sisältöön ja käynnissä oleviin lainsäädäntöhankkeisiin vaikutti olennaisesti Euroopan yhteisöjen (EY) piirissä käynnissä oleva rahoituspalvelujen eli pankki-, arvopaperikauppa- ja vakuutuspalvelujen sekä pääomanliikkeiden vapauttaminen. Parhailaan meneillään olevat Euroopan talousaluetta (ETA) koskevat neuvottelut ovat osaltaan nopeuttaneet lainsäädännön harmonisointia EY:n säännösten kanssa.

Yksi rahoitusmarkkinoita koskevan verolainsäädännön tärkeimmistä uudistuksista oli lähdeverolain hyväksyminen, vaikka eduskunta hyväksyikin lain vain yksivuotisena. Pankkitalletusten ja joukkovelkakirjalainojen korkojen verotuksessa siirryttiin vuoden 1991 alussa lopulliseen 10 prosentin lähdeveroon. Vero koskee ainoastaan talletuksia ja joukkovelkakirjalainoja, joissa koron saajana on Suomessa asuva luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä. Lähdeveroa peritään vain korkotulosta; vastaavasta omaisuudesta ei peritä varallisuusveroa eikä omaisuutta ja korkotuloa tarvitse ilmoittaa verotuksessa. Ulkomaille maksettuihin ja ulkomailta saatuihin korkoihin järjestelmää ei sovelleta. Veron perii talletuksen vastaanottanut pankki tai joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija. Lähdevero ei koske talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaissa tarkoitettuja kokonaan verottomia korkoja. Lähdeveroa pidettiin askeleena kohti pääomatulojen verotuksen neutraaliutta ja harmonisointia, mutta sen säätäminen ei ratkaissut kaikkia asiaan liittyviä ongelmia. Suomen Pankki katsoi kuitenkin, että lähdeverotukseen siirtyminen lisää pankkien välistä korkokilpailua ja tehostaa rahoitusmarkkinoiden toimintaa.

Jo vuosia vireillä ollut talletuspankkeja koskeva lainsäädäntöhanke saatiin vuoden 1990 lopulla päätökseen. Uusi talletuspankkilainsäädäntö tuli voimaan 1.1.1991. Talletuspankkien toiminnasta annettu laki koskee kaikkia talletuspankkeja ja antaa eri talletuspankeille samanlaiset lainsäädännölliset mahdollisuudet harjoittaa pankkitoimintaa. Sen lisäksi pankkeihin sovelletaan joko liikepankki-, säästöpankki- tai osuuspankkilakia tai lakia Postipankki Oy:stä. Talletuspankkilain keskeisin uudistus koski vakavaraisuuden sääntelyä. Talletuspankin vakavaraisuus määritellään pääosin EY:n säännösten mukaisesti; nämä puolestaan perustuvat Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) suositukseen. Laki antaa talletuspankeille viiden vuoden määräajan, jonka kuluessa niiden on saatettava vakavaraisuutensa uuden lain mukaiseksi. Kansainvälistä pankkitoimintaa harjoittavan pankin on kuitenkin täytettävä uudet vakavaraisuusvaatimukset viimeistään 1.1.1993 lukien.

Ulkomaiset luottolaitokset saivat 1.1.1991 lukien oikeuden harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa perustamalla tänne sivukonttoreita. Aikaisemmin tällainen toiminta oli mahdollista vain

tytär- tai osakkuuspankin kautta. Jo Suomessa olevalle ulkomaalaisomisteiselle tytäryritykselle laki antaa mahdollisuuden valtiovarainministeriön luvalla jatkaa toimintaansa sivukonttorina. Sivukonttoreiden toimintaan sovelletaan talletuspankkilakia, jollei muualla ole toisin säädetty. Periaatteena on, että ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreita koskevat samat oikeudet ja velvollisuudet kuin suomalaisia talletuspankkeja. Suomen Pankki piti sivukonttoreiden toiminnan sallimista perusteltuna ja ajankohtaisena sekä katsoi, että muita rahoituslaitoksia koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tulisi muillekin ulkomaisille rahoituslaitoksille kuin pankeille antaa mahdollisuus perustaa sivukonttoreita Suomeen.

Myös muita luottolaitoksia kuin talletuspankkeja koskevat lainsäädäntöhanke etenevät vuoden aikana. Suomen Pankki osallistui loka-kuussa 1990 mietintönsä jättäneen rahoitustoimintalakitöimikunnan työskentelyyn. Mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevä laki, joka koskisi mm. luotokortti- ja osamaksukaupan rahoitusta sekä factoring- ja forfaitingrahoitusta.² Lakia ei sovelletaisi talletuspankkien harjoittamaan rahoitustoimintaa. Ammattimaisen rahoitustoiminnan harjoittaminen olisi luvanvaraista, ja luottolaitoksilta edellytettäisiin yleensä 25 milj. markan osake-, osuus- tai peruspääomaa. Tämä vastaa EY:n toisessa pankkidirektiivissä säädettyä perustamis- ja vähimmäispääomaa. Luottolaitoksen vakavaraisuus määriteltäisiin samalla tavalla kuin talletuspankin vakavaraisuus. Ulkomaiset luottolaitokset voisivat perustaa Suomeen rahoitustoimintaa harjoittavia sivukonttoreita valtiovarainministeriön luvalla.

Syksyn 1990 aikana eduskunnalle annettiin hallituksen esitys arvo-osuusjärjestelmäksi. Järjestelmän tavoitteena on, että fyysisistä arvopapereista luovutaan kokonaan ja ne korvataan arvo-osuustileille automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehtävillä merkinnöillä. Arvo-osuusjärjestelmä on pakollinen pörssiyhtiöiden osakkeille. Muiden arvo-osuuksien liittäminen järjestelmään on vapaaehtoista ja edellyttää Arvo-osuusyhdistyksen lupaa. Arvo-osuustilejä pidetään arvo-osuus-

² Forfaitingrahoitus on luottojärjestely, jossa yritys myy vientisaamisensa pankille.

rekistereissä. Rekisterinpitäjinä voivat olla mm. tätä tarkoitusta varten toimiluvan saaneet pankit ja arvopaperinvälitysliikkeet sekä Suomen Pankki. Vuoden lopulla asetettiin lisäksi työryhmä, jonka tehtävänä on laatia ehdotus lakisääteiseksi arvopaperikaupan selvitysjärjestelmäksi. Myös Suomen Pankki osallistuu työryhmän työskentelyyn.

Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n hanke rahamarkkinakaupan selvitys- ja maksujärjestelmien hoitamiseksi eteni suunnitellusti. Keskus aloittaa toimintansa kesällä 1991.

Myös arvopaperimarkkinoita koskeva lainsäädäntö oli tarkastelun kohteena vuonna 1990. Arvopaperikaupakomitea antoi syksyllä 1989 mietintönsä sijoittajansuojasta arvopaperimarkkinoilla. Komitea ehdotti, että arvopaperimarkkinalakiin lisättäisiin säännökset mm. tilinpäätöstä koskevasta informaatiosta, puolivuotiskatsauksesta, osakkeiden ostotarjousmenettelystä ja oikeussuojaelimenä toimivasta arvopaperimarkkinalautakunnasta. Niin ikään komitea ehdotti, että arvopaperimarkkinalakia ja arvopaperinvälitysliikkeistä annettua lakia täydennettäisiin salkunhoitoa ja sijoitusneuvontaa koskevilla säännöksillä. Suomen Pankki piti komitean esityksiä tiedonantovelvollisuuden lisäämisestä sekä vähemmistösuojan ja sijoittajan oikeussuojan parantamisesta perusteltuina. Sen sijaan komitean sijoituspalveluja ja ostotarjouksia koskevat ehdotukset vaativat Suomen Pankin mielestä vielä täydentämistä ja tarkentamista.

Suomen Pankki on mukana myös oikeusministeriön syyskuussa 1990 asettamassa toimikunnassa, joka valmistelee arvopaperimarkkinoita

koskevan lainsäädännön uudistamista arvopaperikaupakomitean ehdotusten ja Euroopan yhdentymisen aiheuttamien harmonisointipaineiden pohjalta.

Sijoitusrahastolain perusteellinen uudistaminen aloitettiin alkuvuodesta 1990. Asiaa valmistellut työryhmä ehdotti, että säädettäisiin uusi sijoitusrahastolaki, jossa otettaisiin huomioon EY:n sijoitusrahastoja koskevien direktiivien säännökset. Uusi laki antaisi rahastoille entistä monipuolisemmat sijoitusmahdollisuudet, vapaamman voitonjaon ja mahdollisuuden myydä rahastosuuksiaan ulkomaalaisille. Työryhmä, jossa myös Suomen Pankki oli mukana, ehdotti lisäksi sijoitusrahastojen osuudenomistajien verotukseen liittyvien kysymysten pikaista ratkaisemista. Suomen Pankki piti lausunnossaan tärkeänä, että suomalaisille sijoitusrahastoille annettaisiin mahdollisuus myydä rahasto-osuuksiaan ulkomaalaisille. Lisäksi ulkomaalaistenkin tulisi Suomen Pankin mielestä saada perustaa Suomeen rahastoyhtiöitä, joiden hallitsemat sijoitusrahastot voisivat hankkia myös sidottuja osakkeita.

Vuoden 1990 aikana käynnistyi myös pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhteistoimintaa ja keskinäistä omistusta koskevan komitean työskentely sekä luotto- ja rahalaitoslainsäädännön kehittämistä käsittelevän toimikunnan työskentely.

Korkotukityöryhmä, jossa Suomen Pankki on edustettuna, aloitti työnsä ja antoi väliraportin vanhojen korkotuki- ja kattokorkoluottojen korkojen tarkistamisesta.

MUU VIRANOMAISTOIMINTA

JÄRJESTELYT MAKSUSOPIMUSMAIDEN KANSSA

Vuoden 1990 alussa Suomella oli käytössä clearingmaksujärjestelmä Bulgarian, Neuvostoliiton ja Saksan demokraattisen tasavallan kanssa, mutta vuoden loppuun mennessä järjestelmästä käytännössä luovuttiin. Toukokuussa Suomi lopetti vientimaksujensa välityksen Bulgarian selvitystilin kautta. Syynä tähän oli, ettei Bulgaria enää suoriutunut maksuvelvoitteistaan. Loppuvuodesta maat sopivat, että selvitystiliä käytetään vain Suomesta Bulgariaan välitettävissä maksuissa, kunnes Bulgaria on maksanut velkansa. Velan määrä oli vuoden lopussa 75 milj. markkaa. Bulgaria maksaa tuontinsa Suomesta nyt käytännössä vapailla valuutoilla, vaikka clearingmaksujärjestelmä on yhä muodollisesti voimassa.

Saksojen yhdentymisen vuoksi Suomi ja Saksan demokraattinen tasavalta sopivat, että maiden välinen clearingmaksusopimus puretaan kesäkuun 1990 lopussa.

Varmuus siirtymisestä kaupankäyntiin vapailla valuutoilla Suomen ja Neuvostoliiton välillä tuli vasta joulukuussa koko syksyn kestäneen sekavan tilanteen jälkeen. Kaupan näkymien epävarmuutta lisäsivät myös Neuvostoliiton öljy-

tuotannossa ja -viennissä ilmenneet vaikeudet, neuvostoliittolaisten yritysten maksuviivästymät ja Neuvostoliiton valuuttakurssijärjestelmässä vuoden lopulla tehty muutos, jonka myötä otettiin käyttöön uusi ruplan kaupallinen kurssi.

Suomen ja Neuvostoliiton välinen selvitystili osoitti koko vuoden Suomen velkaa; vuoden lopussa sen määrä oli 147 milj. ruplaa (957 milj. mk). Selvitystililtä korolliselle erityistilille vuonna 1987 siirrettyä tilivelkaa Neuvostoliitto lyhensi 125 milj. ruplaa niin, että vuoden lopussa erityistilivelkaa oli jäljellä 60 milj. ruplaa (390 milj. mk). Suomen Pankin nettovelka oli siten vuoden lopussa 87 milj. ruplaa (566 milj. mk). Lopullinen clearingtilanne selviää vuoden 1991 alkupuolella, kun kaikki clearingjärjestelmään liittyneet maksut on selvitetty.

KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF)

Kansainvälinen valuuttarahasto valvoi normaaliin tapaan mm. jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa ja kansainvälistä valuuttajärjestelmää sekä laati arvioita maailmantalouden kehityksestä. Persianlahden tapahtumiin valuuttarahasto reagoi aset-

tamalla jäsenmaiden käyttöön luottojärjestelyjä väliaikaisesti tavallista joustavammin.

Rahaston pääomapohjaa päätettiin vahvistaa, kun järjestön yhdeksän sääntömääräisen jäsenosuuksien tarkistuksen ehdoista päästiin yksimielisyyteen. Rahaston hallintoneuvoston kesällä tekemän päätöksen mukaan jäsenosuuksia kasvatetaan 50 prosentilla sen jälkeen, kun korotuspäätös on ratifioitu jäsenmaissa; tavoitteena on saada asia hoidetuksi ennen vuoden 1991 loppua.

Eduskunnan hyväksymän esityksen mukaisesti Suomen Pankki maksaa Suomen valtion puolesta jäsenosuuden lisäyksen 574.9 miljoonasta 861.8 miljoonaan erityiseen nosto-oikeuteen (SDR). Suomen jäsenuus kasvaa siten runsaaseen 4.4 mrd. markkaan.

Valuuttarahaston nk. väliaikaiskomitea koontui toukokuussa ja syyskuussa Washington D.C:ssä. Kevään kokouksessa saatiin päätökseen jäsenosuuksien tarkistusneuvottelut. Syyskuun kokous, joka pidettiin perinteisesti rahaston ja Maailmanpankin yhteisen vuosikokouksen yhteydessä, käsitteli mm. Persianlahden kriisin seurauksia. Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja ja IMF:n hallintoneuvoston jäsen Rolf Kullberg jatkaa väliaikaiskomitean Pohjoismaita edustavana jäsenenä syksyyn 1991 saakka.

Pohjoismaiden kiertävän yhteisedustuksen mukaisesti Suomella oli kertomusvuonna IMF:n johtokunnan varsinaisen jäsenen paikka. Tehtävää hoitaa lokakuun 1991 loppuun saakka osastopäällikkö Markus Fogelholm Suomen Pankista. Kiertävään edustukseen kuuluu Suomen Pankin vastuu Pohjoismaiden rahastossa esittämien kannanottojen valmistelusta.

Kansainvälisen valuuttarahaston tutkintaryhmä vieraili toukokuussa Helsingissä ja tutustui Suomen taloudelliseen tilaan sekä harjoitettuun talouspolitiikkaan. Tutkijat kiinnittivät erityisesti huomiota julkisten menojen suhteellisen nopeaan kasvuun. Tutkinta oli rahaston IV sopimusartiklan mukainen täysimääräinen konsultaatio, joka pidetään joka toinen vuosi.

Suomi osallistui myös vähätuloisille kehitysmaille tarkoitetun ja IMF:n piirissä toimivan Enhanced Structural Adjustment Facility (ESAF)-järjestelyn rahoitukseen. Kehitysyhteistyövaroista tähän tarkoitukseen kanavoidut 46 milj. markkaa käytetään järjestelyn luottokorko-

jen alentamiseen. Kyseessä oli viimeinen erä Suomen lupaamasta 122 milj. markan avustuksesta.

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS)

Kansainvälisessä järjestelypankissa kiinnitettiin kertomusvuoden aikana erityistä huomiota Euroopan integraatioon liittyviin rahoitusjärjestelyihin. Tavanomaisissa kuukausikokouksissa vaihdettiin ajankohtaisia markkinatietoja sekä käsiteltiin raha- ja valuuttamarkkinoiden vakautta. Pohjoismaiden ja myös Efta-maiden keskuspankkien pääjohtajat keskustelivat tapaamisissa ajankohtaisista yhteisistä asioista.

Integraatiokysymykset

Länsi-Euroopan taloudellinen yhdentyminen sai uutta vauhtia vuoden aikana. Euroopan vapaa-kauppaliitto (Efta) ja Euroopan yhteisöt (EY) päättivät keväällä aloittaa neuvottelut Euroopan talousalueen (ETA) aikaansaamiseksi. Suomen neuvottelutavoitteet perustuvat hallituksen integraatiokysymyksestä eduskunnalle antamaan selontekoon. Neuvottelujen kuluessa osoitautui mahdolliseksi tarkentaa ja jopa poistaa alkuperäisiä Efta-mailla olleita rajoitusvaatimuksia. Sopimusta ETA:n perustamisesta ei kuitenkaan vastoin suunniteltua aikataulua saatu solmittua ennen vuoden loppua.

Suomen Pankin edustajat osallistuivat Eftan sekä Eftan ja EY:n yhteiseen Euroopan talousaluetta koskevaan virkamiestason valmistelutyöhön, jossa käsiteltiin pääomanliikkeiden, rahoituspalvelujen sekä omistamisen vapauttamista. Sopeutumista EY:n säännösten keskeisiin kysymyksiin ei Suomen Pankin toimivaltaan liittyvisä seikoissa todettu ongelmalliseksi.

Suomessa Länsi-Euroopan integraation etenemistä ja sitä koskevia neuvotteluja valvoo integraationeuvottelukunta. Suomen Pankin edustajana neuvottelukunnassa toimi pääjohtaja Rolf Kullberg ja varajäsenenä pankinjohtaja

Markku Puntila (eläkkeelle siirtymiseensä asti varajäsenenä oli pankinjohtaja Pentti Uusivirta).

Suomen ETA-neuvottelujen käytännön valmisteluja johtaa ulkoasiainministeriön asettama Efta—EY-seurantatoimikunta. Se seuraa myös EY:n markkinoiden sisäistä kehitystä sekä integraation vaikutuksia Suomen kannalta. Suomen Pankin johtokunnan jäsen Esko Ollila (kevällä Pentti Uusivirta) oli pankin edustaja toimikunnassa. Varajäsenenä oli johtaja Matti Vanhala. Pankilla on edustuksensa myös niissä toimikunnan valmistelujaostoissa, joiden käsittelemät asiat sivuavat pankin toimialaa. Tällaisia asioita ovat pääomanliikkeitä, rahoituspalveluja, ulkomaista omistusta, talous- ja rahapoliittista yhteistyötä sekä tilastoyhteistyötä koskevat kysymykset.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismaisessa finanssivaliokunnassa (NFU) käsiteltiin vakiintuneen tavan mukaan yhteispohjoismaisia kannanottoja asioihin, jotka tulevat esille Kansainvälisessä valuuttarahastossa. Valiokunnassa pohdittiin myös mahdollisuuksia lisätä Pohjoismaiden vaikutusta valuuttarahastossa ja NFU:n roolia tässä yhteydessä. NFU seurasi myös pohjoismaisten rahoitusmarkkinoiden kehitystä erityisesti Euroopan integraation kannalta. Valiokunnan puheenjohtajana jatkoi johtaja Matti Vanhala Suomen Pankista.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) Suomen Pankki osallistui pääasiassa pääomanliikkeiden ja palvelumaksujen komitean, rahoitusmarkkinakomitean, talouspoliittisen komitean sekä näiden komiteoiden eri työryhmien toimintaan. Valuutansäännöstelyn purkamisen myötä Suomi saattoi poistaa pääomanliikkeiden ja palvelumaksujen vapauttamissäännöstössä olevia varauksia; niiden määrä väheni kahdestakymmenestä seitsemään. Kun Suomi salli markkamääräisten joukkovelkakirjojen ulkomaillemyynnin, voitiin myyntikiellon pääomanliikkeiden vapauttamissäännöstöön aiheuttamasta poikkeamasta luopua.

OECD:n talouspoliittisen komitean työssä oli aiempien vuosien tapaan kaksi painopistealuetta. Yhtäältä käsiteltiin kokonaistaloudellista kehitystä ja talouspolitiikan koordinoitua kos-

kevia kysymyksiä. Toisaalta tarkasteltiin jäsenmaiden talouksia ja talouspolitiikkaa mikrota- loudelliselta kannalta. Suomen Pankki osallistui myös OECD:n Itä-Euroopan taloudellista tilan- netta käsitelleisiin asiantuntijakokouksiin.

Maailmanlaajuiseen kaupan vapauttami- seen pyrkivät neuvottelut jatkuivat Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (Gatt) nk. Uruguayn kierroksen merkeissä. Ne eivät kuiten- kaan johtaneet tuloksiin ennen vuodenvaihdetta 1990—1991, joka oli neuvottelujen alkuperäinen aikaraja. Suomen Pankin edustajat osallistuivat kotimaiseen valmistelutyöhön asiantuntijaryh- missä. Gatt-neuvotteluvaltuuskunnassa oli Suo- men Pankin edustajana pankinjohtaja Esko Olli- la (alkuvuodesta Pentti Uusivirta) ja varajäse- nä johtaja Matti Vanhala.

Suomen Pankki osallistui Suomen ja Neu- vostoliiton välistä maksujärjestelmää ja rahoitus- kysymyksiä koskeviin neuvotteluihin sekä Suo- men ja SEV-maiden välisiä asioita käsittelevän yhteistyökomission toimintaan. Aiempien vuo- sien tapaan Suomen Pankki oli tarkkailijana sekä Kansainvälisen talousyhteistyöpankin (MBES) neuvoston että Kansainvälisen investointipankin (MIB) neuvoston kokouksessa.

VALUUTTAVARANNON HOITO

Valuuttavarannon sijoittamisen periaatteet py- syivät vuoden 1990 aikana ennallaan. Varannon sijoittamiseen liittyvien riskien hallintaa kuiten- kin tehostettiin ja sijoitusjärjestelmää kehitettiin edelleen teknisesti. Suomen Pankki mm. lisäsi arvopapereiden takaisinosto- eli nk. repo-sopi- musten käyttöä suojatakseen varantoa pankki- riskeiltä. Suomen Pankin vaihdettava varanto sijoitettiin muilta osin perinteiseen tapaan pää- asiassa valtioiden liikkeeseen laskemiin velkasi- toumuksiin, valuuttatalletuksiin, kultaan ja eri- tyisiin nosto-oikeuksiin parhaiden turvallisuus- ja likvidiysvaatimusten mukaisesti. Tärkeimmät sijoitusvaluutat olivat Yhdysvaltain dollari, Sak- san markka, Japanin jeni, Ison-Britannian pun- ta, Alankomaiden guldeni ja Ranskan frangi. Kullan määrä pysyi likimain ennallaan.

Vaihdettavan varannon pääerien jakauma ja muutos vuoden aikana olivat seuraavat:

	milj. mk		
	Varanto 31.12.1989	Muutos	Varanto 31.12.1990
Kulta	2 179	1	2 180
Erityiset nosto-oikeudet	966	-175	791
Varanto-osuus IMF:ssä	950	-167	783
Vaihdettavat valuutat, netto	18 780	14 671	33 451
Yhteensä	22 875	14 330	37 205

MAKSUTASETILASTOINNIN UUDISTUKSET

Säännöstelyn purkaminen aiheutti tuntuvia muutoksia keskuspankin harjoittamaan rahoitusmarkkinoiden seurantaan. Maksutasetilastoinnissa Suomen Pankki on siirtymässä pääomanliikkeiden luvanvaraistiedoista kyselyjen käyttöön. Samassa yhteydessä maksutaseen esitystapaa muutetaan paremmin Kansainvälisen valuuttarahaston suosituksen mukaiseksi.

Uudistuksesta saatiin kertomusvuoden aikana valmiiksi arvopaperikauppaa ja suoria sijoituksia koskevat muutokset. Arvopaperikaupassa luovuttiin liikkeeseenlaskun ja jälkimarkkinakaupan erittelystä. Maksutasetilastossa joukkovelkakirjalainojen emissiot siirrettiin tämän vuoksi luotoista portfoliosijoituksiin. Tiedot suorien sijoitusten velka- ja saamiskannoista perustuvat vuonna 1990 toteutettujen muutosten jälkeen yritysten tilinpäätöstietoihin.

Suoria sijoituksia koskeneiden tilastomuutosten vuoksi Suomen ulkomainen nettovelka oli vuonna 1989 noin 13 mrd. markkaa eli 2½ % bruttokansantuotteesta aiemmin tilastoitua suurempi.

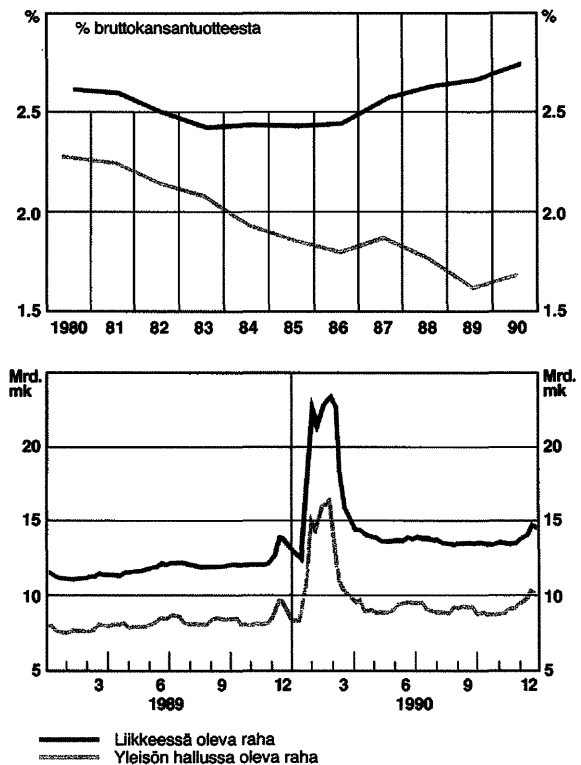
Ensimmäisen kerran saatiin tietoja myös suoriin sijoituksiin liittyvistä uudelleen sijoituista voittovaroista. Vaihtotaselaskelmiin nämä tiedot tulevat Tilastokeskuksen kanssa sovitun aikataulun mukaan kesällä 1991.

MAKSUVÄLINEHUOLTO

Pankkialan työselkkaus aiheutti maksuvälinehuollossa poikkeustilanteen, joka kesti lähes kaksi kuukautta. Pankkialan Työnantajaliiton

määräämä työsulku alkoi 1.2.1990 ja Pankkitoimihenkilöliiton julistama pankkilakko 15.2.1990. Lakko ja työsulku päättyivät 4.3.1990. Työsulun ja lakon vuoksi liikkeessä olleen käteisen rahan määrä lähes kaksinkertaistui selkkauksen aikana (kuvio 21). Suurimmillaan setelistön määrä oli 5.3.1990, jolloin se oli 22.4 mrd. markkaa. Toukokuun kuluessa käteisen rahan määrä palautui lähes normaaliksi. Lakonaikaisen maksuvälinehuollon hoitamista helpotti Postipankin jääminen lakon ulkopuolelle.

Kuvio 21.
LIIKKEESSÄ OLEVA RAHA

Uuden metallirahasarjan liikkeeseenlasku alkoi 1.11.1990, kun uuteen sarjaan kuuluvat 50 ja 10 pennin kolikot laskettiin liikkeeseen. Vanhat kolikot pyritään vaihtamaan uusiin nopeasti, jotta erikokoisten mutta samanarvoisten rahojen käsittelystä johtuvat sekaannukset yleisön kes-

kuudessa jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Vaihtoon oli varauduttu tilaamalla Suomen rahapajalta 70 miljoonaa 50 pennin rahaa ja 220 miljoonaa 10 pennin rahaa. Lyöntimäärät olivat alun alkaen normaalia suuremmat, ja uusia kolikoita tullaan lyömään tavallista enemmän vielä vuonna 1991. Pääosan liikkeessä olevista vanhoista 50 ja 10 pennin metallirahoista arvioidaan vaihtuvan uusiin noin kuuden kuukauden kuluessa.

Metallirahauudistuksen toinen vaihe toteutetaan vuoden 1993 lopulla. Silloin vaihdetaan 5 ja 1 markan metallirahat sekä lasketaan alustavien suunnitelmien mukaan liikkeeseen myös 10 markan metalliraha.

Liikkeessä olevan rahan määrä kasvoi vuonna 1990 hieman bruttokansantuotetta enemmän (kuvio 21). Tämä aiheutui lähinnä pankkien kassojen kasvusta, mutta myös yleisön hallussa olevan rahan määrä lisääntyi jonkin verran. Pankkien kassojen kasvu jatkui voimakkaana koko 1980-luvun, mikä suurimmaksi osaksi johtui pankkiautomaattien lukumäärän ripeästä kasvusta. Vuonna 1990 automaatteja ei kuiten-

kaan enää lisätty yhtä runsaasti. Kun vuosina 1986—1989 otettiin vuosittain käyttöön 500—600 uutta automaattia, oli vastaava luku vuonna 1990 vain 200. Pankkiautomaattinostot ovat lisääntyneet vuosittain noin 50 %.

Suomen Pankin talletuspankeille myöntämää käteisvaraluottojärjestelmää muutettiin marraskuun lopusta siten, että luotto myönnetään nyt kuukaudeksi kerrallaan edellisen kuukauden toteutuneiden kassasaldojen perusteella. Pankkien omavastuuosuuksia lisättiin samalla yleisön hallussa olevan rahan määrän kasvun mukaisesti. Omavastuiden yhteismäärä on nyt 1 243 milj. markkaa. Käteisvaraluoton määrä kasvoi vuoden aikana 51 %. Päivittäin käteisvaraluottoa oli käytössä keskimäärin 4 276 milj. markkaa.

Setelinkäsittelyn automatisointia jatkettiin asentamalla uudet tehokkaat lajittelukoneet Turun, Tampereen ja Kuopion konttoreihin. Oulun konttori saa uuden lajittelukoneen vuoden 1991 puolivälissä. Koneilla varmistetaan tehokkaasti mm. seteleiden oikeellisuus. Setelien väärennosten määrä oli vuoden aikana kuitenkin vähäinen.

MUU TOIMINTA

TUTKIMUS JA TALOUDELLINEN ANALYYSI

Suomen Pankin taloudellisen tutkimus- ja selvitystyön painopiste siirtyi vuonna 1990 entistä selkeämmin keskuspankkipolitiikan valmistelua tukevaan rahoitusmarkkina-analyysiin. Siinä keskityttiin rahoitus- ja valuuttamarkkinoiden tasapainotomuuksien hallintaa koskeviin kysymyksiin sekä Suomen Pankin välineistön että koko rahoitusjärjestelmän toimivuuden ja vakauden kannalta. Aiheiden käsittelyssä korostuivat aiempaa enemmän markkinoiden kansainvälistyminen ja integroituminen. Pankissa tehtiin kuitenkin edelleen varsin paljon taloutta ja talouspolitiikkaa koskevia makroanalyysyjä sekä selvitettiin mm. säästämiseen, maksuvälineisiin, pääomatulojen verotukseen ja Itä-Euroopan taloudelliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä.

Rahapoliittinen päätöksenteko perustui aiempaan tapaan kokonaistaloutta ja rahoitusmarkkinoita koskevaan laajaan seurantaan ja ennusteisiin sekä vaihtoehtoisiin laskelmiin erilaisten lähtökohtaoletusten vaikutuksista taloudelliseen kehitykseen. Vaihtoehtoisten laskelmien tarvetta korostivat erityisesti kansainvälisen talouden yllättävät muutokset ja suuret epävarmuustekijät.

Suomen Pankin seurannan sisällöstä ja tiedonhankinnasta tehtiin kertomusvuonna selvitys. Sen perusteella seurantavastuita selkeytetään ja

tiedonhankinnan koordinointia parannetaan. Säännöstelukaudesta peräisin olevia aineistoja ja seurantajärjestelmiä vähennetään ja korvataan markkinoiden toimintaa ja riskejä kuvaavilla järjestelmillä.

TIEDOTUS JA JULKAISUT

Pankin sähköistä pikatiedottamista tehostettiin ja laajennettiin edelleen. Pyrkimyksenä on, että pankin päätökset ja muut markkinoihin vaikuttavat tiedot välittyvät kaikille markkinaosapuolille samanaikaisesti. Sähköisten tietojärjestelmien avulla annettiin markkinoiden likviditeettiä kuvaavaa informaatiota; tähän lisättiin vuoden aikana päivittäiset tiedot pankkien käteisvaraluotoista.

Suomen Pankin englanninkielinen kuukausijulkaisu Bank of Finland Bulletin, vuosikirja samoin kuin Suomen joukkovelkakirjalainat -julkaisu ilmestyivät normaaliin tapaan. Tutkimusjulkaisujen A-sarjassa julkaistiin kuusi, B-sarjassa yksi ja D-sarjassa kolme teosta.¹ Keskustelualoitteita eli pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä julkaistiin 28.

¹Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1990 on liitteenä.

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Suomen Pankin setelipainon muuttaminen Setec Oy -nimiseksi osakeyhtiöksi valmisteltiin vuoden 1990 aikana. Uusi osakeyhtiö aloitti toimintansa vuoden 1991 alussa. Järjestely ei vaikuttanut setelipainon omistuspohjaan, sillä Suomen Pankki omistaa uuden yhtiön koko osakepääoman.

Vuoden 1991 alusta eriytettiin Suomen Pankin toiminnasta Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto (Sitra), joka on toiminut pankin yhteydessä ns. epäitsenäisenä säätinä. Sitra toimii tästedes Suomen itsenäisyyden juhlarahasto -nimisenä eduskunnan vastattavana ja valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvana rahastona. Eduskunnan pankkivaltuusmiehet muodostavat hallintoneuvoston ja hoitavat hallintoa rahaston hallituksen ja yliasiamiehen kanssa.

Muita olennaisia hallinnon tai organisaation muutoksia ei vuoden aikana tehty. Pääkonttorin henkilökunnan määrä oli vuoden 1990 lopussa 755 ja haarakonttorien 187 henkeä. Henkilöstöä oli eriyistä virkavapaana yhteensä 53 henkeä. Määräaikaisia oli henkilökunnasta 53. Pääkonttorin henkilökunnan määrä lisääntyi vuoden aikana 51 hengellä lähinnä Suomen Pankin ja setelipainon välisten henkilösiirtojen takia. Haarakonttorien henkilökunta väheni 16 hengellä. Suomen Pankin setelipainon palveluksessa oli 327 henkeä eli 45 vähemmän kuin vuonna 1989. Määräaikaisia oli setelipainossa 11.

Henkilöstön kehittämisen painopiste oli kertomusvuonna varsinaisen asiantuntemuksen ja ammattitaidon ylläpitämisen lisäksi edelleen tietotekniikkakoulutuksessa. Koulutusmenot olivat 3.2 % pankin palkkasummasta.

TIETOJENKÄSITTELY

Vuonna 1990 tietojärjestelmien keskeisiä kehittämiskohteita olivat pankkitoimintoja tukevat järjestelmät. Kansainvälisiä markkinatietoja Suomen Pankin käyttöön välittävä järjestelmä ja pankkien Suomen Pankissa olevien sekkitilien käsittelyjärjestelmä uusittiin; viime mainitun käyttöönotto siirtyi vuoden 1991 puolelle. Suomen Pankin interventioita käsittelevän järjestelmän määrittely saatiin loppuun ja sen toteutus aloitetaan vuonna 1991. Valuuttavarannon sijoitusjärjestelmän valintakriteerit ja toiminnalliset vaatimukset saatiin myös määriteltyä.

Osa maksutasetilastoinnin uudistuksesta eli Suorat sijoitukset Suomeen -kyselyn käsittelyjärjestelmä valmistui. Pankkien seurantajärjestelmää täydennettiin uusilla kyselyillä.

Julkaisujärjestelmien keskipitkän ajan tavoitteet määriteltiin yhteensopiviksi käytössä olevien mikrojärjestelmien kanssa, ja uusien laitteiden ja ohjelmistojen koekäyttö pääsi alkuun.

Henkilökohtaisia työasemia eli mikrotietokoneita hankittiin vuoden aikana noin 140, joten niiden yhteismäärä on nyt lähes 700. Tietotekniikan koulutusta pankin henkilökunta sai noin 900 koulutuspäivää.

TILINPÄÄTÖS

TASE, mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset (1)				
Kulta	2 179 696 424,90		2 179 497 897,31	
Erityiset nosto-oikeudet	790 581 329,78		966 387 806,71	
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	782 810 125,17		949 501 591,96	
Vaihdettavat valuutat	33 478 346 774,33		18 821 500 461,08	
Sidotut valuutat	75 235 382,68	37 306 670 036,86	92 492 011,45	23 009 379 768,51
Muut ulkomaiset saamiset (1)				
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	2 198 316 577,83		2 102 573 520,04	
Määräaikainen saaminen	375 824 172,00	2 574 140 749,83	1 197 737 360,00	3 300 310 880,04
Saamiset rahoituslaitoksilta (2)				
Päiväluotot	—		38 162 785,67	
Sijoitustodistukset	9 410 772 579,49		33 229 760 350,69	
Käteisvaraluotot	3 426 520 000,00		3 310 176 000,00	
Joukkovelkakirjat	2 115 105 000,00		2 237 915 000,00	
Muut	237 900 000,00	15 190 297 579,49	237 901 100,00	39 053 915 236,36
Saamiset julkiselta sektorilta (3)				
Joukkovelkakirjat	83 200,00		7 950 552,00	
Valtion metallirahavastuu	1 313 622 764,20	1 313 705 964,20	1 129 130 499,20	1 137 081 051,20
Saamiset yrityksiltä (4)				
Viennin rahoitus	—		1 481 148,17	
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	1 222 916 303,75		1 696 996 133,50	
Joukkovelkakirjat: KTR	254 141 463,50		301 644 970,30	
Joukkovelkakirjat: Muut	8 300 000,00		20 849 999,70	
Muut	193 065 193,15	1 678 422 960,40	185 975 269,35	2 206 947 521,02
Muut saamiset (5)				
Siirtosaamiset	769 820 377,78		464 292 455,52	
Muut	130 666 583,86	900 486 961,64	107 179 679,38	571 472 134,90
YHTEENSÄ		58 963 724 252,42		69 279 106 592,03

VASTATTAVAA

Valuuttavelat (1)				
Vaihdettavat valuutat	26 685 708,71		41 576 055,71	
Sidotut valuutat	956 606 469,74	983 292 178,45	655 783 284,66	697 359 340,37
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuutta- rahaston markkatiitit	2 198 398 487,67		2 102 609 774,38	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	739 914 714,30	2 938 313 201,97	757 524 087,20	2 860 133 861,58
Liikkeessä oleva raha (6)				
Setelit	13 398 829 555,00		12 072 975 487,00	
Metalliraha	1 155 954 340,40	14 554 783 895,40	1 056 316 652,00	13 129 292 139,00
Velat rahoituslaitoksille (7)				
Päivätalletukset	418 349 943,24		568 989 979,45	
Kassavarantotalletukset	17 400 529 860,00		25 506 035 002,00	
Pääomantuontitalletukset	—		190 000 000,00	
Muut	36 310 327,72	17 855 190 130,96	37 977 417,15	26 303 002 398,60
Velat julkiselle sektorille (8)				
Sekkitilit	816 005,79		87 760,68	
Kassavaratalletukset	—		3 770 000 000,00	
Suhdannetalletukset	1 317 137 042,19		1 319 199 138,62	
Vientitalletukset	—		234 936 785,00	
Muut	2 946 503,54	1 320 899 551,52	923 526,45	5 325 147 210,75
Velat yrityksille (9)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	9 925 070 331,63		10 227 518 474,87	
Pääomantuontitalletukset	—	9 925 070 331,63	582 522 901,80	10 810 041 376,67
Muut velat (10)				
Siirtovelat	1 718 383 375,12		1 241 198 968,97	
Muut	56 069 750,20	1 774 453 125,32	52 990 872,20	1 294 189 841,17
Arvonjärjestelytill ja varaukset (11)		3 447 604 797,61		2 695 823 384,33
Sitran pääoma		400 000 000,00		400 000 000,00
Oma pääoma (12)				
Kantarahasto	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Vararahasto	764 117 039,56		436 171 721,74	
Tilikauden voitto	—	5 764 117 039,56	327 945 317,82	5 764 117 039,56
YHTEENSÄ		58 963 724 252,42		69 279 106 592,03

TULOSLASKELMA, mk

KORKOTUOTOT				
Kotimaiset (1)				
Päiväluotoista	36 156 399,45		57 595 448,58	
Sijoitustodistuksista	2 716 275 769,53		1 905 018 286,23	
Määräaikaista luotoista	656 175 438,20		27 515 137,03	
Satovahinkolainoista	—		57 897 144,96	
KTR-luotoista	160 372 243,68		178 716 605,21	
Joukkovelkakirjoista	197 345 668,31		197 974 379,83	
Muista saamisista	38 652 329,95	3 804 977 849,12	45 995 144,51	2 470 712 146,35
Ulkomaiset (2)				
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	123 027 251,78		123 984 699,36	
Arvopapereista	1 726 690 427,59		1 474 136 187,47	
Muista valuuttasaamisista	936 409 046,35	2 786 126 725,72	692 054 712,82	2 290 175 599,65
Korkotuotot yhteensä		6 591 104 574,84		4 760 887 746,00
KORKOKULUT				
Kotimaiset (3)				
Päivätalletuksista	- 31 677 071,64		- 16 141 966,88	
Sijoitustodistuksista	- 34 433 756,20		- 44 489 192,71	
Määräaikaista talletuksista	- 260 367 509,60		—	
Kassavarantotalletuksista	- 2 042 937 258,94		- 1 626 223 706,19	
Terminikaupoista	- 246 231 166,02		- 3 009 226,24	
Kassavaratalletuksista	- 37 280 821,92		- 46 558 904,11	
Eläkerahastotalletuksista	- 354 201 612,06		—	
Suhdannetalletuksista	- 79 114 003,43		- 64 715 934,06	
Investointitalletuksista	- 609 094 689,03		- 439 765 714,94	
Pääomantuontitalletuksista	- 27 403 841,25		- 58 162 261,44	
Muista veloista	- 66 173 232,54	- 3 788 914 962,63	- 66 682 269,25	- 2 365 749 175,82
Ulkomaiset				
Kansainväliselle valuuttarahastolle	- 67 044 210,89		- 64 138 869,86	
Muista veloista	- 32 110 473,02	- 99 154 683,91	- 9 378 540,88	- 73 517 410,74
Korkokulut yhteensä		- 3 888 069 646,54		- 2 439 266 586,56
KORKOKATE (4)		2 703 034 928,30		2 321 621 159,44
MUUT TUOTOT (5)				
Toimitusmaksut ja palkkiot	5 944 761,50		3 799 575,24	
Muut	51 701 889,20	57 646 650,70	144 548 189,83	148 347 765,07
MUUT KULUT (6)				
Palkat	- 152 348 781,98		- 134 273 855,83	
Sosiaalikulut	- 58 018 389,00		- 54 172 981,86	
Setelien valmistus	- 45 794 771,04		- 39 536 017,75	
Poistot	- 71 101 913,95		- 87 459 315,05	
Muut	- 79 122 854,59	- 406 386 710,56	- 63 550 437,96	- 378 992 608,45
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA		2 354 294 868,44		2 090 976 316,06
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot (7)				
Valuuttakurssierot (8)	- 239 709 855,44		- 277 956 226,00	
Eläkevastuuvarauksen lisäys (9)	- 1 308 245 860,34		- 1 200 154 250,21	
Ohjesäännön 30. §:n mukaisen varauksen lisäys (9)	- 400 000 000,00		- 150 000 000,00	
	- 406 339 152,66		- 134 920 522,03	
TILIKAUDEN VOITTO (10)		—		+ 327 945 317,82

TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET

Setelinanto, mk

Setelinanto-oikeus	37 306 670 036,86	23 010 387 816,16
Käytössä	14 893 667 766,83	13 392 218 071,18
Setelinantovara	22 413 002 270,03	9 618 169 744,98

Kotimaiset markka/valuuttatermiini-sopimukset, mk (keskikurssi 31.12.)

Terminiostosopimukset	6 123 290 000,00	—
Terminimyyntisopimukset	—	202 950 000,00

Ulkomaiset valuutta/valuutta-terminisopimukset, mk

(ostetun valuutan keskikurssi 31.12.)	3 050 319 156,00	—
---------------------------------------	------------------	---

Osakkeet ja osuudet, mk (nimellisarvo)

Bank for International Settlements	42 385 297,30	43 394 032,97
Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy	19 500 000,00	10 400 000,00
Kiinteistöosakkeet	2 309 920,00	2 309 920,00
Asunto-osakkeet	1 122 983,00	401 000,00
Muut osakkeet ja osuudet	877 700,00	853 300,00
Yhteensä	66 195 900,30	57 358 252,97

Takaukset, mk

	11 942 425,18	15 506 904,02
--	---------------	---------------

Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. mk

Suomen Pankin eläkevastuu	1 500	1 233
-tästä varauksilla katettu	850	450
Setelipainon eläkevastuu	208	185
Kokonaisvastuu yhteensä	1 708	1 418

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³	
Helsinki	pääkonttori	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	"	Rauhankatu 19	1954	33 000
	"	Unioninkatu 33	1848	17 500
	asuinrakennus	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500
	"	Liisankatu 14	1928	48 500
	huvila	Ramsinniementie 7	1920/1983	4 500
Joensuu	haarakonttori	Torikatu 34	1984	11 000
Jyväskylä	"	Kauppakatu 21	1950	32 000
Kotka	"	Keskuskatu 19	1910	9 000
Kuopio	"	Kauppakatu 25—27	1912	7 500
Lahti	"	Torikatu 3	1929	36 500
Mikkeli	"	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	"	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Pori	"	Valtakatu 11	1853/1913	11 500
Rovaniemi	"	Valtakatu 10—12	1988	15 500
Tampere	"	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	"	Linnankatu 20	1914	10 500
Vaasa	"	Kirkkopuistikko 22	1952	55 500
Vantaa	setelipaino	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	tunturimaja	Saariselkä	1968/1976	2 000

Helsingissä 8. helmikuuta 1991

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Rolf Kullberg,
puheenjohtaja

Ele Alenius

Esko Ollila

Markku Puntila

TILINPÄÄTÖKSEN KOMMENTIT

Yleiset tilinpäätös- ja kirjauseriaatteen

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaiden sekä kotimaan sektoreiden välisistä rahoitus-suhteista. Taseessa noudatetut arvostuseriaatteen on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön edellyttämällä tavalla, eivätkä ne niin ollen sisälly taseeseen. Käyttöomaisuudesta on tehty selkoa taseen liitetiedoissa.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markoiksi tilinpäätöspäivänä voimassa olleiden keskikurssien mukaisesti. Keskikurssilla tarkoitetaan Suomen Pankin osto- ja myyntikurssin keskiarvoa. Kaikki valuuttakurssien muutoksista johtuvat saamisten ja velkojen arvon muutokset on kirjattu tulosvai- kutteisesti, ja ne sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttakurssieroihin.

Suomen Pankin setelipainon ja Sitran tiedot eivät sisälly pankin tilinpäätökseen. Setelipaino ja Sitra antavat toiminnastaan erilliset kertomukset.

Taseen kommentit

1. Kultra ja ulkomaiset erät

Kultra on aiempien vuosien tapaan kirjattu taseessa arvoon 35 mk/g. Kultraa oli vuoden lopussa 62 277 kg, ja sen markkinahintainen arvo oli noin 2 820 milj. markkaa.

Valuuttasaamisissa esiintyviä erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa vastaa velkapuolen erä osoitetut erityiset nosto-oikeudet (SDR). Molemmista eristä maksetaan SDR-koron suuruista korkoa.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muodostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuuttarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainväli-

sen valuuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston soveltaman käytännön mukaisesti.

Vaihdeettavat valuutat koostuvat pääosin ulkomaisista valtioiden liikkeeseen laskemista tai valtioiden takaamista arvopapereista sekä pankkitalletuksista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistatilit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset maksuvälineet.

Vaihdettavaan valuuttavarantoon kuuluvat arvopaperit on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon Suomen Pankin ohjesäännön 6. §:n mukaisesti.

Sidotut valuutat sisältävät Bulgarian selvitustilin saldon. Määräaikainen saaminen on Neuvostoliiton ulkomaantalouspankin kanssa sovittu korollinen erityistili, joka on suojattu sitomalla lainan arvo vaihdettavista valuutoista koostuvaan valuuttakoriin. Vuoden alussa tilin saldo oli 235 milj. ruplaa; vuoden aikana Neuvostoliitto lyhensi lainaa 175 milj. ruplaa.

Vaihdettavat valuuttavelat sisältävät kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien vaihdettavat markkasaamiset Suomen Pankilta.

Sidotut valuuttavelat sisältävät Neuvostoliiton selvitystilin saldon. Vuonna 1989 taseerään sisältyi myös Saksan demokraattisen tasavallan selvitystilin saldo.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Päiväluotot ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten sekkitilien saldoja. Päiväluottoja ei ollut tilikauden 1990 lopussa.

Sijoitustodistukset ovat pankkien liikkeeseen laskemia markkinahintaisia arvopapereita. Sijoitustodistukset on arvostettu hankintahintaan. Samaan taseerään sisältyy sijoitustodistusten kertynyt korko, 180 milj. markkaa.

Käteisvaraluotot, joilla rahoitetaan rahalaitosten hallussaan pitämiä seteli- ja metallirahakassoja, ovat korottomia. Käteisvaraluottotekniikkaa muutettiin marraskuussa siten, että käteisvaraluotto myönnetään kuukaudeksi kerrallaan edellisen kuukauden toteutuneiden kassasaldojen perusteella.

Rahalaitosten joukkovelkakirjalainat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Joukkovelkakirjalainat sisältävät kuntien liikkeeseen laskemia arvopapereita; ne on arvostettu nimellisarvoon.

Valtion metallirahavastuu osoittaa rahapajan Suomen Pankille toimittamien metallirahojen nettomäärän.

4. Saamiset yrityksiltä

Viennin rahoitusjärjestely loppui vuoden 1990 aikana.

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäisvelkakirjalainoina että joukkovelkakirjalainoina, joten ne on esitetty taseessa erikseen. Joukkovelkakirjalainat on arvostettu nimellisarvoon. KTR-luotoille on pankkien takaus. Korko vaihtelee pelkästä peruskorosta peruskorkoon lisättyinä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Muut joukkovelkakirjalainat sisältävät lähinnä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopapereita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosäämisia. Muihin saamisiin sisältyy 111 milj. markkaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolainojen korko on peruskoron suuruinen.

6. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva raha on yleisön ja rahalaitosten hallussa oleva setelistö ja metalliraha.

7. Velat rahoituslaitoksille

Päivätalletukset sisältävät keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten sekkitilien saldoja. Päivätalletuskorko oli 4 %.

Kassavarantotalletukset olivat joulukuun loppussa 7 % kassavarantopohjasta. Suomen Pankin

ja pankkien välillä huhtikuussa solmitun uusitun kassavarantosopimuksen mukaan talletusvelvollisuuden enimmäismäärä on 8 % kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten korko on toukuukuusta 1990 alkaen 3 kuukauden heliborkko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 8 %; siihen saakka korko oli 0.25 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

8. Velat julkiselle sektorille

Vuonna 1989 kassavaratalletukset olivat valtion tekemiä kassasijoituksia. Helmikuun 1990 alussa ne siirrettiin valtion eläkerahastotalletuksiksi. Tase-erään sisältyvät myös kuntien tekemät eläkerahastotalletukset.

Eläkerahastotalletukset purettiin asteittain heinäkuusta alkaen. Valtion eläkerahastotalletusten korko oli 9.5 % ja kuntien 10 %.

Suhdannetalletukset ovat lääninverovirastojen liiketoiminnan harjoittajilta keräämiä talletuksia. Talletusten korko on 2.5 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

Vuoden 1989 tase-erä vientitalletukset olivat tullihallituksen selluloosan ja sellupaperin (ns. puuvapaa painopaperi) viejiltä keräämiä talletuksia, jotka palautettiin vuonna 1990.

9. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset ovat investointi- ja alushankintavarauksen tehneiden yritysten lakisääteisiä talletuksia Suomen Pankissa. Talletukset ovat korollisia, ja korko määräytyy talletus- ja käyttöajankohdan mukaan. Korko vaihtelee 3 prosentista peruskorkoon vähennettynä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Pääomantuontitalletukset vuonna 1989 olivat yritysten lyhytaikaisesta ulkomaisesta pääomantuonnista aiheutuneita kassavarantotalletuksia, jotka purettiin keväällä 1990.

10. Muut velat

Siirtovelat ovat pääasiassa korkojen jaksotuksesta aiheutuneita eriä.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkeessä olevan vanhan rahayksikön määriä seteleitä.

11. Arvonjärjestelytili ja varaukset

Tase-erä koostuu seuraavista eristä:

	31.12.1990
	milj. mk
Arvonjärjestelytili ja varsinaiset varaukset	2 731
Varaus eläkevastuun kattamiseksi	850
Arvostuserot	-135
Yhteensä	3 448

Arvonjärjestelytili ja varsinaiset varaukset sisältävät oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi sekä valuuttamääräisiin saamisiin, velkoihin ja termiinisopimuksiin sisältyvän riskin kattamiseksi tehdyt varaukset. Vuoden 1990 tilinpäätöksessä tehtiin 406 milj. markan varaus tähän tarkoitukseen.

Vuoden 1990 tilinpäätöksessä tehtiin 400 milj. markan varaus eläkevastuun osittaiseksi kattamiseksi. Eläkevastuuvarauksen määrä kasvoi näin 850 milj. markkaan. Suomen Pankin eläkesitoumusten määrä on 1 500 milj. markkaa, ja tästä on varauksilla katettu 57 %.

Vaihdettavaan valuuttavarantoon kuuluvat ulkomaiset arvopaperit, joiden hankintahinta tai sitä alhaisempi markkinahinta on yli nimellisarvon, on taseessa arvostettu nimellisarvoon entisen käytännön mukaisesti. Nimellisarvon ja tuloslaskelmassa laskentaperusteena olevan ns. alimman arvon erotus on kirjattu arvonnjärjestelytilin vähennykseksi.

12. Oma pääoma

Oman pääoman muutokset käyvät ilmi seuraavasta:

	31.12.1990	31.12.1989	Muutos
	milj. mk		
Kantarahasto	5 000	5 000	—
Vararahasto	764	436	+328
Tilikauden voitto	0	328	-328
Yhteensä	5 764	5 764	0

Tuloslaskelman kommentit

Suomen Pankin tulos ennen varaussirtoja oli 806 milj. markkaa. Tulos käytettiin täysimääräisesti pankin varausten kartuttamiseen.

Kotimaiset korkotuotot kasvoivat huomattavasti. Kasvu johtui sijoitustodistusten ja määräaikaisten luottojen korkotuottojen lisääntymisestä.

Myös kotimaiset korkokulut kasvoivat. Tämä johtui pääasiassa kassavarantotalletusten korkokulujen kasvusta. Valtion ja kuntien eläkerahastotalletuksille maksetut korot olivat uusi korkokuluerä.

Korkokate kasvoi 381 milj. markkaa.

Tilikauden tulosta pienensivät ulkomaisten arvopapereiden kurssitappiot ja valuuttakurssitappiot.

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot lisääntyivät edellisvuotisesta 1 334 milj. markkaa. Lisäys johtui pääasiassa sijoitustodistusten ja määräaikaisten luottojen korkotuottojen kasvusta. Sijoitustodistusten korkotuotot olivat 2 716 milj. markkaa ja sijoitustodistussalkun keskimääräinen korkotuotto vuoden aikana noin 13 %. Määräaikaisten luottojen korkotuotot olivat 656 milj. markkaa.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot vuonna 1990 olivat 2 786 milj. markkaa. Lisäys vuoden 1989 korkotuottoihin verrattuna oli 496 milj. markkaa.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaiset korkokulut lisääntyivät 1 423 milj. markkaa. Kassavarantotalletusten korkokulut olivat 417 milj. markkaa suuremmat kuin vuonna 1989. Määräaikaisille talletuksille maksetut korkokulut olivat 260 milj. markkaa. Valtion ja kuntien eläkerahastotalletuksille maksetut korkokulut, 354 milj. markkaa, olivat uusi erä.

4. Korkokate

Korkokate oli 2 703 milj. markkaa.

5. Muut tuotot

Muut tuotot olivat 57 milj. markkaa. Erään sisältyy vuokratuottoja 34 milj. markkaa sekä osinkotuottoja Kansainväliseltä järjestelypankilta 6 milj. markkaa.

6. Muut kulut

Sosiaalikulut sisältävät 47 milj. markkaa maksettuja eläkkeitä.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan poistoina kuluksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön mukaisesti. Poistot sisältävät siis tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoihin sisältyy 19 milj. markkaa rakennusten, 37 milj. markkaa koneiden ja kaluston poistoja sekä Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n osakepääoman korotus, 9 milj. markkaa.

7. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä realisoituneet

kurssivoitot ja -tappiot sekä salkussa olevien arvopapereiden hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotuksen. Jos ulkomainen arvopaperisalkku olisi arvostettu vuodenvaihteessa vallinneisiin markkinahintoihin, arvopapereiden kurssitappiot olisivat olleet 72 milj. markkaa.

8. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssieroihin kirjataan valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen arvon muutokset sekä valuutanvaihtotuotot nettomääräisinä. Pankki kirjasi 1 308 milj. markan kurssitappiot. Tappio johtui pääasiassa keskeisen varantovaluutan, Yhdysvaltain dollarin, kurssin laskusta.

9. Varausten muutos

Oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi tehtäviä varauksia lisättiin 406 milj. markkaa; varaus on ohjesäännön 30. §:n mukainen. Eläkevastuun kattamiseksi tehtiin 400 milj. markan suuruinen varaus.

10. Tilikauden tulos

Tulos käytettiin täysimääräisesti varausten kartuttamiseen.

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme 11.—14.2.1991 suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1990 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin toimintakertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuusmiesten vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä helmikuun 14. päivänä 1991

SUOMEN PANKIN TILINTARKASTAJAT

Markus Aaltonen

Pentti Kettunen

Kalevi Mattila

Esko Seppänen

Ben Zyskovicz

./ . Kalervo Virtanen KHT

LITTEET

RAHA- JA VALUUTTAPOLIITTISIA TOIMENPITEITÄ 1990

Tammikuu

Primekorot

Suomen Pankki täydensi pankeille antamaansa viitekorkosuositusta lisäämällä siihen mahdollisuuden käyttää 1.1. alkaen kunkin pankin omaa primekorkoa viitekorkona kaikessa anto- ja ottolainauksessa.

Rahamarkkinat

Suomen Pankin rahamarkkinainterventioiden materiaaliksi hyväksyttiin 1.1. lähtien vain seuraavat ehdot täyttävien pankkien sijoitustodistukset: pankin oma pääoma ylittää Suomen Pankin vuosittain asettaman vähimmäismäärän, pankin vakavaraisuus on BIS:n suositusten edellyttämällä tasolla ja pankki toimii sijoitustodistusten markkinoilla markkinatakaajana. Nämä pankit voivat samalla toimia Suomen Pankin markkinaosapuolina interventioissa, ja niille voidaan myöntää päiväluotto-oikeus. Niihin pankkeihin, joilla jo oli em. asema, sovelletaan ehtojen käyttöönotossa pääasiassa yhden vuoden siirtymäaikaa.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki tarkisti eräiden pankkien kassavarantovelvoitetta. Pankkien keskimääräinen talletusvelvollisuus pysyi toistaiseksi voimassa olevan 8 prosentin velvoitteen kanssa noin 9.1 prosentissa joulukuun kassavarantopohjasta.

Jos pankkien luotonanto ei tammi-helmikuussa 1990 lisääntynyt tuntuvasti, kassavarantotalletusten lisäopimuksen perusteella kerättävien lisätalletusten periminen päättyy. Joulukuun 1989 lopun luotonannon kasvulukujen perusteella kerätyt korottomat lisätalletukset jäävät Suomen Pankkiin, ja ne palautetaan sopimuksen perusteella viimeistään vuoden 1990 heinä-joulukuussa tasasuurina erinä kunkin kuukauden lopussa.

Helmikuu

Valuutansäännöstely

Suomen Pankki salli uusien, yli vuoden pituisten markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen myynnin ulkomaille 1.2. lähtien lukuun ottamatta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Aiemmin liikkeeseen laskettujen lainojen myynti yli valuuttarajan säilyi edelleen kiellettyinä. Samasta päivämäärästä lähtien ulkomailta asuvien sallittiin laskea Suomessa liikkeeseen markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja.

Suomen Pankki vapautti helmikuun alusta lähtien luvanvaraisuudesta myös suomalaisten yritysten osake-emissiot ulkomaille. Tästä ajankohdasta alkaen Suomen Pankki ei myöskään edellyttänyt ulkomaisten arvopapereiden Suomessa liikkeeseenlaskun ehdoksi Helsingin Arvopaperipörssin tai OTC-markkinoiden noteerausta. Vastaavasti ulkomailta asuvien ei tarvinnut enää ostaa suomalaisia arvopapereita Suomesta Helsingin Arvopaperipörssin tai OTC-markkinoiden kautta.

Maaliskuu

Valuutansäännöstely

Suomen Pankki teki periaatepäätöksen, että 1.3. lähtien pankkien lisäksi myös rahoitusyhtiöt voivat saada hakemuksesta oikeuden välittää ja ottaa ulkomaisia luottoja niille asetettavien valuutta-asemien rajoissa.

Huhtikuu

Kassavarantosopimus

Suomen Pankki allekirjoitti talletuspankkien kanssa uuden kassavarantosopimuksen. Uuden sopimuksen mukaan kassavarantopohjaan luetaan kotimaiset yleisön talletukset ja kassavarantotalletuksille maksettava korko on kolmen kuukauden heliborkorko vähennettynä kolmella prosenttiyksiköllä, kuitenkin aina vähintään 8 %. Uutta kassavarantopohjaa sovellettiin ensimmäisen kerran huhtikuun kassavarantopohjaan ja uuden sopimuksen mukaista korkoa maksettiin 1.5. lähtien.

Toukokuu

Kassavarantovelvoite

Uuden kassavarantosopimuksen mukainen pankkien talletusvelvollisuus oli 8 % huhtikuun kassavarantopohjasta.

Heinäkuu

Valuutansäännöstely

Suomen Pankki salli 1.7. lähtien yksityishenkilöiden ulkomaiset sijoitukset sekä yli vuoden pituisen luoton myöntämisen ulkomailla asuvalle ilman rajoitusta. Vapauttamispäätös koskee myös yksityishenkilöihin rinnastettavia yhteisöjä, kuten mm. asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä. Lisäksi 1.7. lähtien sallittiin kuntien ulkomaiset sijoitukset ja ulkomailla asuvalle myöntämät yli vuoden pituiset luotot sekä yli vuoden pituisen ulkomaisen luoton ottaminen oman toiminnan rahoitukseen.

Suomen Pankki päätti myös laajentaa rahoitussektorin yritysten mahdollisuuksia ottaa ja välittää ulkomaisia luottoja sekä harjoittaa ulkomaista toimintaa.

Valtion kassavaratalletukset

Valtiovarainministeriö päätti oikeuttaa valtiokonttorin purkamaan Suomen Pankissa eläkerahastotalletuksina olleet valtion kassavarat, yhteensä 5 020 milj. markkaa, 9.7. lukien. Varat palautetaan vuoden 1990 loppuun mennessä viikkoerinä.

Investointivaraukset

Valtioneuvosto päätti 12.7. antaa yrityksille luvan 1.1.1991 lähtien käyttää investointivarauksiaan, jotka ne olivat tehneet vuosien 1985–1987 voitoista. Vapautetut varaukset on käytettävä vuoden 1992 loppuun mennessä.

Syyskuu

Valuutansäännöstely

Suomen Pankki päätti sallia suomalaisiin osakkeisiin perustuvien johdannaisinstrumenttien sekä sidottuihin osakkeisiin oikeuttavien optiotodistusten myynnin ulkomailla asuville 1.9. alkaen.

Päätös koski kaikkia suomalaisiin osakkeisiin perustuvia vakioituja ja vakioimattomia optioita ja termiinejä ja niihin rinnastettavia sopimuksia.

Marraskuu

Vientitalletukset

Valtioneuvosto päätti palauttaa talletusvelvollisille selluloosasta ja sellupaperista (ns. puuvapaasta painopaperista) kannetut vientitalletukset korkoineen marraskuun loppuun mennessä.

Joulukuu

Kassavarantotalletukset

Suomen Pankki alensi pankkien kassavarantovelvoitteen 8.0 prosentista 7.0 prosenttiin vuoden loppuun mennessä. Alennukset tulivat voimaan viikoittain 0.2 prosenttiyksikköä kerrallaan marraskuun 30. päivästä alkaen.

Seuraavat päätökset tulivat voimaan vuoden 1991 alusta:

Valuutansäännöstely

Suomen Pankki kumosi jäljellä olevan valuutansäännöstelyn lukuun ottamatta yksityishenkilöiden ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomaisia luottoja.

Rahamarkkinakaupat

Suomen Pankin ja pankkien välisessä rahamarkkinakaupassa otettiin vuoden alussa käyttöön arvopapereiden repo- eli takaisinostosopimukset. Uusi kaupankäyntitapa täydentää tähänastista, lähinnä suoriin sijoitustodistuskauppoihin perustuvaa keskuspankkirahoituksen järjestelmää.

Clearingjärjestelmän lakkauttaminen

Suomen Pankin valuuttamääräyksistä poistettiin vuoden 1991 alusta alkaen Neuvostoliiton kaupan maksuja ja rahoitusta koskevat erityismääräykset. Maksut kaikista uusista tavaratoimituksista sekä palvelujen ostamisesta ja myymisestä Suomen ja SNTL:n välillä maksetaan vapaasti vaihdettavina valuuttoina.

LUETTELO SUOMEN PANKIN VUONNA 1990 ANTAMISTA TÄRKEIMMISTÄ LAUSUNNOISTA

Rahoitusmarkkinoiden kehittämistä koskevia lausuntoja

- Lausunto arvopaperikaupparekisterin II osamietinnöstä 27.2.
- Lausunto valuuttalainsäädäntöryhmän muistiosta 9.3.
- Lausunto ulkomaisten pankkien sivukonttoriryhmän muistiosta 21.3.
- Lausunto Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan tekemästä arvo-osuusjärjestelmän perusselvityksen I osasta 10.4.
- Lausunto korkotulojen lähdeverotoimikunnan mietinnöstä 3.5.
- Lausunto varainsiirtoverotustyöryhmän muistiosta 4.6.
- Lausunto indeksiehtotoimikunta 1990:n mietinnöstä 25.6.
- Lausunto sijoitusrahastolakityöryhmän muistiosta 3.10.

Rahoitusjärjestelmän valvonnan kehittämistä koskevia lausuntoja

- Lausunto pankkitarkastusviraston antamasta täsmennetyistä ohjeista asiakasvarojen välittämisestä luotoiksi toisille asiakkaille 10.8.
- Lausunto pankkitarkastusviraston antamista pankkien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevista uusista määräyksistä 14.11.
- Lausunto pankkitarkastusviraston ehdotuksesta pankkien ja muiden luottolaitosten konsernitilinpäätöstä koskeviksi määräyksiksi 3.12.

Korkotukea koskevia lausuntoja

- Lausunto eräiden opintotukilaisissa tarkoitettujen määrien vahvistamisesta 16.3.
- Lausunto talletuspankkien asuntolainojen koron korotusta koskevan valtiovarainministeriön lausuntopyynnön johdosta 9.4.
- Lausunto opintotuen selvitysmiehen raportista opintojen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta 18.12.

Muita lausuntoja

- Lausunto valtiovarainministeriölle kansanedustaja Ingvar S. Melinin Suomen markan sitomista EMS-valuuttoihin koskevan kirjallisen kysymyksen johdosta 23.1.
- Lausunto 19.3.—11.4. järjestettävän Euroopan taloudellisen yhteistyökonferenssin loppuasiakirjaluonnoksesta 21.2.
- Lausunto perustuslakien valtionaloussäännösten uudistamiskomitean mietinnöstä 12.7.
- Lausunto OECD:n vuoden 1991 työohjelmasta 13.7.

Pyöristyksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla

Taulukko 1.

SUOMEN PANKIN TASE KUUKAUSITTAIN 1990, milj. mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset	30 340	30 436	33 760
Kulta	2 179	2 179	2 180
Erityiset nosto-oikeudet	900	846	791
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	954	913	910
Vaihdettavat valuutat	26 196	26 379	29 751
Sidotut valuutat	112	118	128
Muut ulkomaiset saamiset	3 267	3 307	3 144
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	2 087	2 126	2 126
Määräaikainen saaminen	1 180	1 181	1 018
Saamiset rahoituslaitoksilta	49 508	56 811	36 245
Päiväluotot	52	6	704
Sijoitustodistukset	25 780	14 735	22 422
Määräaikaiset luotot	12 980	31 825	6 531
Käteisvaraluotot	8 099	7 677	4 002
Joukkovelkakirjat	2 360	2 330	2 347
Muut	238	238	238
Saamiset julkiselta sektorilta	1 168	1 185	1 203
Joukkovelkakirjat	7	7	7
Valtion metallirahavastuu	1 161	1 178	1 196
Saamiset yrityksiltä	2 157	2 126	2 058
Viennin rahoitus	1	1	1
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	1 654	1 623	1 566
Joukkovelkakirjat: KTR	295	295	290
Joukkovelkakirjat: Muut	21	21	17
Muut	186	186	185
Muut saamiset	103	105	109
Siirtosaamiset	—	—	—
Muut	103	105	109
YHTEENSÄ	86 543	93 969	76 520

34 060	34 935	34 649	35 353	35 708	36 298	37 097	37 851	37 307
2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180
779	796	778	771	780	790	792	783	791
899	902	865	858	813	823	825	774	783
30 075	30 913	30 583	31 305	31 829	32 412	33 214	34 035	33 478
126	144	243	240	106	93	86	79	75
2 828	2 781	2 814	2 805	2 530	2 533	2 530	2 572	2 574
2 129	2 080	2 115	2 115	2 154	2 154	2 154	2 197	2 198
699	702	700	690	377	379	377	375	376
32 163	29 686	28 623	26 275	24 769	23 349	20 576	18 371	15 190
1 009	11	3	10	14	14	15	—	—
24 818	23 498	22 911	20 057	19 123	17 754	14 501	12 709	9 411
—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 770	3 627	3 207	3 752	3 196	3 186	3 695	3 307	3 427
2 329	2 312	2 263	2 218	2 198	2 156	2 128	2 116	2 115
238	238	238	238	238	238	238	238	238
1 217	1 229	1 285	1 266	1 281	1 358	1 329	1 322	1 314
8	11	25	7	7	28	0	0	0
1 209	1 218	1 259	1 259	1 274	1 330	1 329	1 322	1 314
2 022	1 973	1 916	1 871	1 838	1 791	1 751	1 728	1 678
0	0	0	0	0	0	0	—	—
1 521	1 477	1 428	1 390	1 360	1 320	1 283	1 265	1 223
288	284	278	272	272	268	265	261	254
17	17	15	15	11	10	10	8	8
195	195	195	195	195	194	193	193	193
111	113	112	114	115	113	116	117	900
—	—	—	—	—	—	—	—	770
111	113	112	114	115	113	116	117	131
72 401	70 717	69 399	67 684	66 242	65 441	63 400	61 961	58 964

Taulukko 1. (jatkoa)

VASTATTAVAA

Valuuttavelat	713	519	1 156
Vaihdettavat valuutat	17	90	66
Sidotut valuutat	696	429	1 090
Muut ulkomaiset velat	2 835	2 874	2 871
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatiilit	2 087	2 126	2 126
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	748	748	745
Liikkeessä oleva raha	22 760	23 179	14 782
Setelit	21 672	22 055	13 681
Metalliraha	1 088	1 123	1 101
Sijoitustodistukset	—	—	1 050
Velat rahoituslaitoksille	33 667	40 471	29 620
Päivätalletukset	3 295	1 373	8
Määräaikaaiset talletukset	4 710	12 840	2 959
Kassavarantotalletukset	25 441	26 068	26 465
Pääomantuontitalletukset	180	150	150
Muut	41	40	38
Velat julkiselle sektorille	6 384	6 523	6 655
Sekkitilit	0	0	0
Kassavaratalletukset	4 525	—	—
Eläkerahastotalletukset	285	4 932	5 053
Suhdannetalletukset	1 319	1 319	1 319
Vientitalletukset	251	268	280
Muut	4	4	3
Velat yrityksille	10 661	10 667	10 617
Investointi- ja alushankintatalletukset	10 104	10 115	10 129
Pääomantuontitalletukset	556	552	488
Muut velat	70	59	60
Siirtovelat	—	—	—
Muut	70	59	60
Arvonjärjestelytili ja varaukset	3 290	3 514	3 544
Sitran pääoma	400	400	400
Oma pääoma	5 764	5 764	5 764
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	764	764	764
Tulostili	—	—	—
YHTEENSÄ	86 543	93 969	76 520

1 087	1 345	1 341	967	820	1 178	1 132	1 361	983
41	38	33	33	30	26	23	20	27
1 046	1 307	1 308	934	790	1 152	1 108	1 342	957
2 868	2 820	2 854	2 848	2 882	2 891	2 893	2 929	2 938
2 129	2 080	2 115	2 115	2 154	2 154	2 154	2 197	2 198
739	741	739	733	728	737	739	732	740
13 762	13 501	13 655	13 592	13 314	13 418	13 392	13 467	14 555
12 661	12 405	12 551	12 484	12 196	12 300	12 265	12 336	13 399
1 101	1 096	1 104	1 108	1 118	1 118	1 127	1 131	1 156
690	630	40	40	40	—	—	—	—
26 415	24 067	23 424	23 214	22 842	21 973	21 160	21 655	17 855
154	1 019	483	495	801	541	251	1 746	418
—	—	—	—	—	—	—	—	—
26 069	22 855	22 750	22 679	21 999	21 395	20 877	19 878	17 401
150	150	150	—	—	—	—	—	—
43	43	41	40	42	37	32	30	36
6 950	7 205	7 205	6 635	5 685	4 925	3 970	1 832	1 321
0	1	1	1	0	0	1	0	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 338	5 591	5 591	5 021	4 071	3 311	2 356	511	—
1 319	1 319	1 319	1 319	1 318	1 318	1 318	1 318	1 317
291	292	292	292	292	292	292	—	—
2	3	2	2	3	4	4	3	3
10 692	10 600	10 436	10 375	10 465	10 439	10 105	10 003	9 925
10 227	10 121	10 436	10 375	10 465	10 439	10 105	10 003	9 925
465	479	—	—	—	—	—	—	—
61	58	63	58	55	60	59	59	1 774
—	—	—	—	—	—	—	—	1 718
61	58	63	58	55	60	59	59	56
3 711	4 327	4 218	3 791	3 975	4 393	4 525	4 491	3 448
400	400	400	400	400	400	400	400	400
5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
764	764	764	764	764	764	764	764	764
—	—	—	—	—	—	—	—	—
72 401	70 717	69 399	67 684	66 242	65 441	63 400	61 961	58 964

Taulukko 2.

VAIHDETTAVA JA SIDOTTU VALUUTTAVARANTO, milj. mk

	1986	1987	1988	1989	1990
Kulta	2 081	2 128	2 128	2 179	2 180
Erytyiset nosto-oikeudet	983	899	1 120	966	791
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	794	793	940	950	783
Vaihdettavat valuutat					
Saamiset	6 795	23 634	24 492	18 822	33 478
Velat	- 17	- 63	- 119	- 42	- 27
Vaihdettava varanto	10 636	27 391	28 561	22 875	37 205
Sidotut valuutat					
Saamiset	3 435	1 284	1 073	92	75
Velat	- 14	- 72	- 128	- 656	- 957
Sidottu varanto	3 421	1 213	945	- 563	- 881

Taulukko 3.

SUOMEN PANKIN VALUUTTAINDEXIN PAINOT

	USD	GBP	SEK	NOK	DKK	DEM	NLG	BEF	CHF	FRF	ITL	ATS	ESP	JPY	Yht.
4.1.1988	7.6	13.0	20.9	5.1	5.1	19.9	4.9	3.1	2.8	6.9	4.8	.	.	5.9	100.0
24.3.1988	7.6	13.2	20.8	5.1	5.0	20.1	4.9	3.1	2.7	6.8	4.8	.	.	5.9	100.0
12.8.1988	7.7	13.4	20.6	4.9	5.0	19.9	4.9	3.2	2.7	6.8	4.9	.	.	6.0	100.0
13.9.1988	7.8	13.4	20.6	4.9	5.0	19.9	4.9	3.2	2.7	6.7	4.9	.	.	6.0	100.0
5.12.1988	7.9	13.5	20.6	4.8	4.9	19.8	4.9	3.2	2.7	6.7	4.9	.	.	6.1	100.0
2.1.1989	7.8	13.8	20.0	4.7	4.8	20.1	4.9	3.2	2.7	6.8	5.0	.	.	6.2	100.0
16.3.1989	7.7	13.4	19.3	4.5	4.6	19.3	4.7	3.1	2.6	6.6	4.9	1.6	1.8	6.0	100.0
30.6.1989	7.8	13.4	19.3	4.4	4.6	19.4	4.7	3.1	2.5	6.5	4.9	1.6	1.8	6.0	100.0
7.9.1989	8.1	13.4	19.1	4.3	4.5	19.3	4.8	3.1	2.5	6.5	4.9	1.6	1.8	6.1	100.0
7.12.1989	8.0	13.2	19.1	4.3	4.5	19.4	4.8	3.1	2.5	6.6	5.0	1.6	1.8	6.1	100.0
2.1.1990	8.4	13.6	19.1	3.8	4.4	19.1	4.8	3.1	2.4	6.5	5.0	1.6	1.9	6.3	100.0
28.3.1990	8.5	13.3	19.1	3.8	4.4	19.1	4.8	3.2	2.4	6.6	5.0	1.6	1.9	6.3	100.0
6.7.1990	8.8	13.1	19.0	3.8	4.4	19.0	4.8	3.1	2.4	6.7	5.1	1.6	2.0	6.2	100.0
8.10.1990	8.7	12.9	19.0	4.0	4.5	19.1	4.8	3.1	2.4	6.8	5.1	1.6	2.0	6.0	100.0

Taulukko 4.

**SUOMEN PANKIN VALUUTTA-
INDEKSI, 1982 = 100**

	Päiväkeskiarvoja
1986	104.0
1987	103.3
1988	102.0
1989	98.4
1990	97.3
1990	
Tammikuu	97.2
Helmikuu	97.1
Maaliskuu	97.0
Huhtikuu	97.0
Toukokuu	96.9
Kesäkuu	97.2
Heinäkuu	97.1
Elokuu	97.0
Syyskuu	97.3
Lokakuu	97.7
Marraskuu	97.7
Joulukuu	97.9

Taulukko 5.

**PANKKIEN PÄIVÄASEMA¹
SUOMEN PANKISSA, milj. mk**

	Päivä- talletukset	Päivä- luotot	Päivä- talletukset, netto
1988	621	128	493
1989	417	370	47
1990	806	132	674
1990			
Tammikuu	1 178	371	807
Helmikuu	1 036	298	739
Maaliskuu	1 863	127	1 736
Huhtikuu	528	184	344
Toukokuu	656	145	511
Kesäkuu	532	99	433
Heinäkuu	571	4	567
Elokuu	654	43	611
Syyskuu	614	20	593
Lokakuu	1 007	18	989
Marraskuu	377	126	250
Joulukuu	656	146	510

¹ Päiväkeskiarvoja

Taulukko 6.

SUOMEN PANKIN KORKOJA

Voimaan- tulopäivä	Perus- korko ¹	Suomen Pankin luottokorot	
		alaraja	yläraja
1.2.1980	9 ¹ / ₄	7 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂
1.6.1982	8 ¹ / ₂	6	11
1.7.1983	9 ¹ / ₂	7	12
1.2.1985	9	6 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂
1.1.1986	8 ¹ / ₂	6	11
1.3.1986	8	5 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂
19.5.1986	7	4 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂
16.5.1988	8	5 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂
1.1.1989	7 ¹ / ₂	5	10
1.11.1989	8 ¹ / ₂	6	11

¹ Peruskorosta päättävät eduskunnan pankkivaltuusmiehet johtokunnan esityksen perusteella.

Taulukko 7.

SUOMEN PANKIN PÄIVÄKOROT

Voimaan- tulopäivä	Päiväluottokorko		Päivä- talletus- korko
	varsinainen korko	sakkokorko	
1.12.1986	11.8	.	9.0
2.12.1986	11.9	.	9.0
9.12.1986	12.0	.	9.0
26.1.1987	11.9	.	9.0
2.2.1987	11.8	.	9.0
13.2.1987	11.7	.	8.5
20.2.1987	11.6	.	8.0
24.2.1987	11.6	19.0	8.0
5.3.1987	11.5	19.0	7.5
17.3.1987	11.4	19.0	7.5
2.4.1987	11.2	19.0	7.5
29.4.1987	11.0	19.0	7.5
6.10.1988	13.0	<u>19.0</u>	4.0
16.6.1989	15.0	.	4.0
6.11.1989	15.0	30.0	4.0

Taulukko 8.

KOTIMAISIA KORKOJA ¹

	Helibor, %						Pitkäaikainen markkinakorko, %	
	1 kk	2 kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	3 v	5 v
1987	9.90	9.95	10.02	10.14	10.29	10.40	.	.
1988	9.77	9.87	9.97	10.16	10.35	10.50	10.7	10.8
1989	12.32	12.45	12.53	12.61	12.67	12.72	12.2	12.0
1990	13.63	13.82	13.99	14.16	14.28	14.39	13.7	13.5
Tammikuu	16.01	16.05	16.05	15.73	15.48	15.45	13.5	13.0
Helmikuu	16.01	16.04	16.01	15.73	15.44	15.39	13.5	13.0
Maaliskuu	15.08	15.27	15.38	15.40	15.36	15.37	13.8	13.4
Huhtikuu	13.16	13.48	13.94	14.33	14.56	14.70	13.8	13.5
Toukokuu	12.25	12.52	12.77	13.17	13.47	13.74	13.8	13.7
Kesäkuu	12.07	12.28	12.52	13.17	13.54	13.79	13.8	13.7
Heinäkuu	11.69	12.10	12.45	13.01	13.38	13.63	13.8	13.7
Elokuu	12.03	12.28	12.51	12.94	13.29	13.52	13.7	13.7
Syyskuu	12.59	12.88	13.09	13.46	13.74	13.93	13.7	13.6
Lokakuu	13.97	14.20	14.41	14.57	14.66	14.72	14.0	13.9
Marraskuu	14.48	14.50	14.53	14.40	14.39	14.38	13.9	13.8
Joulukuu	14.40	14.34	14.30	14.08	14.03	14.02	13.5	13.4

¹ Päiväkeskiarvoja

Taulukko 9.

SUOMEN PANKIN RAHAMARKKINAINTERVENTIOT, milj. mk

	Rahamarkkina- instrumenttien ostot	Rahamarkkina- instrumenttien myynnit	Erääntyneet, netto	Rahamarkkina- interventiot, netto
1988	+ 13 840	- 19 190	+ 16 850	+ 11 500
1989	+131 110	- 3 855	- 99 245	+ 28 010
1990	+163 326	- 26 379	- 160 797	- 23 850
Tammikuu	+ 18 660	- 4 710	- 13 630	+ 320
Helmikuu	+ 31 775	- 14 350	- 18 650	- 1 225
Maaliskuu	+ 24 811	- 4 739	- 27 435	- 7 363
Huhtikuu	+ 16 470	- 150	- 17 452	- 1 132
Toukokuu	+ 15 510	- 1 610	- 15 130	- 1 230
Kesäkuu	+ 15 310	- 250	- 14 220	+ 840
Heinäkuu	+ 7 290	—	- 10 970	- 3 680
Elokuu	+ 10 230	- 20	- 11 440	- 1 230
Syyskuu	+ 11 110	- 100	- 11 340	- 330
Lokakuu	+ 4 850	- 50	- 8 340	- 3 540
Marraskuu	+ 4 160	- 50	- 5 940	- 1 830
Joulukuu	+ 3 150	- 350	- 6 250	- 3 450

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 10.

SUOMEN PANKIN AVISTAININTERVENTIOT¹, milj. mk

	Valuutan ostot (+)	Valuutan myynnit (-)	Avista- interventiot, netto
1988	+ 6 372	- 5 776	+ 596
1989	+ 4 825	- 7 473	- 2 648
1990	+13 460	- 3 540	+ 9 920
Tammikuu	+ 7 820	—	+7 820
Helmikuu	+ 480	—	+ 480
Maaliskuu	+ 1 730	—	+1 730
Huhtikuu	+ 2 480	—	+2 480
Toukokuu	+ 510	—	+ 510
Kesäkuu	—	- 320	- 320
Heinäkuu	+ 120	—	+ 120
Elokuu	—	—	—
Syyskuu	+ 320	- 880	- 560
Lokakuu	—	—	—
Marraskuu	—	—	—
Joulukuu	—	- 2 340	- 2 340

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 11.

SUOMEN PANKIN TERMIINI-INTERVENTIOT^{1, 2}, milj. mk

	Valuutan termiinimyyntit (+)	Erääntyneet valuutan termiinimyyntit	Valuutan termiiniosot (-)	Erääntyneet valuutan termiiniosot	Termini- interventiot, netto
1988	+ 377	- 103	- 2 705	+ 2 980	+ 549
1989	—	- 337	- 394	+ 1 509	+ 778
1990	—	- 200	-29 900	+23 950	- 6 150
Tammikuu	—	—	- 280	—	- 280
Helmikuu	—	- 200	- 1 700	+ 280	- 1 620
Maaliskuu	—	—	- 2 330	+ 1 710	- 620
Huhtikuu	—	—	- 3 600	+ 450	- 3 150
Toukokuu	—	—	- 4 030	+ 1 170	- 2 860
Kesäkuu	—	—	- 2 090	+ 2 260	+ 170
Heinäkuu	—	—	- 2 450	+ 2 580	+ 130
Elokuu	—	—	- 3 290	+ 3 610	+ 320
Syyskuu	—	—	- 1 640	+ 2 490	+ 850
Lokakuu	—	—	- 2 270	+ 2 590	+ 320
Marraskuu	—	—	- 4 320	+ 4 500	+ 180
Joulukuu	—	—	- 1 900	+ 2 310	+ 410

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

¹ Vuoden 1989 loppuun asti arvopäivän mukaan, sen jälkeen kaupantekopäivän mukaan.

² Sisältävät myös outrightkaupat; näillä kaupoilla ei ole välitöntä likviditeettivaikutusta.

Taulukko 12.

VALUUTTOJEN AVISTAMYNTIKURSSIT VUOSITTAIN, mk

Valuutta	1985			1986			1987		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	7.132	6.206	5.425	5.467	5.078	4.802	4.793	4.404	3.954
1 Kanadan dollari	5.129	4.554	3.889	3.914	3.659	3.484	3.501	3.325	3.044
1 Englannin punta	8.501	8.000	7.424	7.916	7.459	6.927	7.425	7.213	6.911
1 Irlannin punta	6.763	6.590	6.435	7.090	6.816	6.593	6.730	6.556	6.464
1 Ruotsin kruunu	0.7385	0.7222	0.7135	0.7261	0.7138	0.7045	0.7067	0.6952	0.6789
1 Norjan kruunu	0.7285	0.7231	0.7150	0.7290	0.6882	0.6501	0.6666	0.6547	0.6332
1 Tanskan kruunu	0.6060	0.5871	0.5745	0.6572	0.6290	0.6005	0.6665	0.6444	0.6258
1 Islannin kruunu	0.1730	0.1520	0.1305	0.1323	0.1259	0.1213	0.1216	0.1163	0.1127
1 D-markka	2.2090	2.1142	2.0635	2.4814	2.3454	2.2055	2.5267	2.4514	2.4048
1 Alankomaiden guldeni	1.9620	1.8745	1.8195	2.1953	2.0789	1.9585	2.2401	2.1755	2.1375
1 Belgian frangi	0.10820	0.10483	0.10250	0.11930	0.11399	0.10780	0.12190	0.11806	0.11590
1 Sveitsin frangi	2.6540	2.5360	2.4240	3.0081	2.8349	2.6025	3.0956	2.9563	2.8862
1 Ranskan frangi	0.7215	0.6940	0.6760	0.7589	0.7355	0.7010	0.7583	0.7345	0.7239
1 Italian liira	0.00344	0.00327	0.00315	0.00359	0.00343	0.00322	0.00356	0.00341	0.00333
1 Itävallan šillinki	0.3145	0.3012	0.2940	0.3546	0.3339	0.3140	0.3593	0.3488	0.3420
1 Portugalin escudo	0.0393	0.0367	0.0342	0.0355	0.0343	0.0331	0.0332	0.0315	0.0304
1 Espanjan peseta	0.0382	0.0366	0.0351	0.0373	0.0364	0.0353	0.0377	0.0358	0.0348
1 Japanin jeni	0.02770	0.02610	0.02490	0.03258	0.03028	0.02675	0.03248	0.03050	0.02945
1 Australian dollari	3.259	3.106	2.810
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.773	7.419	7.140	7.367	7.228	7.040	7.186	6.965	6.792
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.75940	6.27879	5.93241	6.10906	5.94432	5.79542	5.86330	5.68010	5.54077
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	5.198	5.075	4.995

Valuutta	1988			1989			1990		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.528	4.191	3.930	4.560	4.295	4.020	4.097	3.831	3.540
1 Kanadan dollari	3.727	3.412	3.030	3.806	3.632	3.476	3.533	3.287	3.044
1 Englannin punta	7.668	7.466	7.228	7.605	7.051	6.524	7.221	6.827	6.452
1 Irlannin punta	6.589	6.397	6.279	6.322	6.104	5.958	6.474	6.347	6.221
1 Ruotsin kruunu	0.6941	0.6848	0.6752	0.6839	0.6673	0.6530	0.6565	0.6479	0.6389
1 Norjan kruunu	0.6591	0.6444	0.6284	0.6428	0.6234	0.6148	0.6194	0.6130	0.6099
1 Tanskan kruunu	0.6443	0.6235	0.6072	0.6158	0.5886	0.5716	0.6313	0.6197	0.6081
1 Islannin kruunu	0.1156	0.1006	0.0924	0.0923	0.0782	0.0686	0.0694	0.0681	0.0671
1 D-markka	2.4845	2.3895	2.3441	2.3969	2.2879	2.2252	2.4332	2.3721	2.3393
1 Alankomaiden guldeni	2.2073	2.1233	2.0768	2.1219	2.0281	1.9745	2.1569	2.1053	2.0750
1 Belgian frangi	0.11870	0.11420	0.11190	0.1141	0.1092	0.1064	0.1176	0.1148	0.1124
1 Sveitsin frangi	3.0641	2.8700	2.7688	2.7746	2.6306	2.4843	2.9010	2.7635	2.6025
1 Ranskan frangi	0.7354	0.7060	0.6882	0.7029	0.6757	0.6587	0.7165	0.7054	0.6942
1 Italian liira	0.00337	0.00324	0.00318	0.00322	0.00315	0.00307	0.00326	0.00321	0.00316
1 Itävallan šillinki	0.3529	0.3401	0.3338	0.3411	0.3254	0.3163	0.3462	0.3374	0.3326
1 Portugalin escudo	0.0303	0.0294	0.0286	0.0287	0.0276	0.0270	0.0277	0.0271	0.0268
1 Espanjan peseta	0.0369	0.0361	0.0356	0.0377	0.0364	0.0346	0.0387	0.0377	0.0364
1 Japanin jeni	0.03392	0.03273	0.03126	0.03402	0.03122	0.02831	0.02879	0.02654	0.02473
1 Australian dollari	3.703	3.309	2.851	3.879	3.423	3.190	3.232	3.011	2.722
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.132	6.891	6.734	6.988	6.817	6.656	6.706	6.553	6.426
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.79563	5.61826	5.50705	5.68080	5.49375	5.30888	5.34498	5.18345	5.07250
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	5.116	4.954	4.868	4.879	4.731	4.625	4.974	4.875	4.789

Taulukko 13.

VALUUTTOJEN AVISTAMYNTIKURSSIT KUUKAUSITTAIN 1990, mk

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.097	4.010	3.954	3.987	3.960	3.935	4.055	4.030	4.008
1 Kanadan dollari	3.533	3.431	3.332	3.351	3.315	3.287	3.452	3.416	3.371
1 Englannin punta	6.688	6.632	6.572	6.773	6.724	6.682	6.722	6.561	6.452
1 Irlannin punta	6.334	6.270	6.221	6.293	6.277	6.263	6.345	6.308	6.262
1 Ruotsin kruunu	0.6555	0.6508	0.6473	0.6522	0.6482	0.6459	0.6565	0.6548	0.6519
1 Norjan kruunu	0.6166	0.6139	0.6117	0.6140	0.6129	0.6123	0.6131	0.6125	0.6121
1 Tanskan kruunu	0.6170	0.6117	0.6081	0.6145	0.6128	0.6108	0.6206	0.6177	0.6117
1 Islannin kruunu	0.0689	0.0684	0.0681	0.0694	0.0684	0.0682	0.0684	0.0682	0.0681
1 D-markka	2.4002	2.3708	2.3550	2.3731	2.3635	2.3541	2.3783	2.3648	2.3464
1 Alankomaiden guldeni	2.1246	2.1018	2.0883	2.1028	2.0966	2.0894	2.1113	2.1001	2.0842
1 Belgian frangi	0.11420	0.11317	0.11240	0.11340	0.11322	0.11290	0.11460	0.11399	0.11300
1 Sveitsin frangi	2.6794	2.6457	2.6025	2.6873	2.6625	2.6456	2.6832	2.6677	2.6530
1 Ranskan frangi	0.7039	0.6980	0.6942	0.6990	0.6975	0.6951	0.7057	0.7021	0.6963
1 Italian liira	0.00321	0.00319	0.00318	0.00321	0.00320	0.00319	0.00323	0.00322	0.00320
1 Itävallan šillinki	0.3416	0.3371	0.3347	0.3372	0.3359	0.3345	0.3382	0.3362	0.3336
1 Portugalin escudo	0.0274	0.0272	0.0270	0.0271	0.0271	0.0270	0.0271	0.0270	0.0270
1 Espanjan peseta	0.0372	0.0367	0.0364	0.0368	0.0367	0.0366	0.0372	0.0370	0.0367
1 Japanin jeni	0.02822	0.02768	0.02736	0.02757	0.02723	0.02675	0.02693	0.02634	0.02552
1 Australian dollari	3.232	3.159	3.049	3.084	3.029	2.989	3.106	3.067	3.037
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.706	6.640	6.586	6.608	6.591	6.576	6.631	6.610	6.591
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.34498	5.27623	5.24393	5.25952	5.24250	5.23258	5.26111	5.23570	5.20592
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	4.848	4.812	4.789	4.870	4.829	4.816	4.841	4.827	4.807

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.030	4.000	3.972	3.985	3.931	3.890	3.999	3.966	3.923
1 Kanadan dollari	3.458	3.439	3.422	3.419	3.351	3.308	3.425	3.385	3.340
1 Englannin punta	6.622	6.557	6.516	6.714	6.612	6.538	6.860	6.780	6.683
1 Iriannin punta	6.382	6.362	6.346	6.402	6.351	6.300	6.346	6.318	6.287
1 Ruotsin kruunu	0.6565	0.6546	0.6535	0.6536	0.6503	0.6484	0.6532	0.6516	0.6503
1 Norjan kruunu	0.6122	0.6117	0.6108	0.6121	0.6111	0.6105	0.6148	0.6133	0.6110
1 Tanskan kruunu	0.6245	0.6217	0.6174	0.6255	0.6213	0.6171	0.6218	0.6186	0.6159
1 Islannin kruunu	0.0683	0.0680	0.0676	0.0683	0.0679	0.0674	0.0685	0.0683	0.0681
1 D-markka	2.3790	2.3704	2.3625	2.3875	2.3666	2.3489	2.3645	2.3540	2.3449
1 Alankomaiden guldeni	2.1130	2.1060	2.0977	2.1229	2.1041	2.0857	2.1000	2.0913	2.0833
1 Belgian frangi	0.11510	0.11472	0.11420	0.11520	0.11469	0.11410	0.11510	0.11461	0.11420
1 Sveitsin frangi	2.7339	2.6899	2.6702	2.8024	2.7738	2.7296	2.8086	2.7822	2.7624
1 Ranskan frangi	0.7099	0.7072	0.7041	0.7091	0.7044	0.6981	0.7044	0.7011	0.6972
1 Italian liira	0.00325	0.00324	0.00322	0.00326	0.00323	0.00321	0.00324	0.00322	0.00320
1 Itävallan šillinki	0.3385	0.3372	0.3361	0.3395	0.3366	0.3341	0.3366	0.3348	0.3326
1 Portugalin escudo	0.0272	0.0270	0.0270	0.0271	0.0270	0.0270	0.0272	0.0271	0.0269
1 Espanjan peseta	0.0377	0.0375	0.0371	0.0381	0.0380	0.0377	0.0385	0.0382	0.0380
1 Japanin jeni	0.02557	0.02528	0.02503	0.02641	0.02562	0.02490	0.02619	0.02582	0.02545
1 Australian dollari	3.099	3.075	3.013	3.070	3.017	2.981	3.139	3.105	3.075
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.594	6.582	6.566	6.616	6.575	6.548	6.641	6.620	6.594
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.20648	5.19392	5.17695	5.19981	5.17416	5.14776	5.22494	5.20247	5.18213
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	4.858	4.847	4.834	4.872	4.849	4.826	4.871	4.850	4.825

Taulukko 13. (jatkoa)

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	3.899	3.848	3.773	3.786	3.710	3.650	3.756	3.715	3.673
1 Kanadan dollari	3.355	3.328	3.272	3.286	3.245	3.210	3.257	3.212	3.165
1 Englannin punta	7.019	6.959	6.857	7.155	7.061	6.968	7.054	6.993	6.910
1 Irlannin punta	6.327	6.300	6.280	6.368	6.346	6.320	6.408	6.358	6.317
1 Ruotsin kruunu	0.6503	0.6473	0.6453	0.6455	0.6431	0.6408	0.6499	0.6451	0.6420
1 Norjan kruunu	0.6125	0.6112	0.6100	0.6116	0.6106	0.6099	0.6165	0.6125	0.6102
1 Tanskan kruunu	0.6194	0.6166	0.6150	0.6205	0.6182	0.6158	0.6256	0.6200	0.6156
1 Islannin kruunu	0.0687	0.0680	0.0675	0.0684	0.0677	0.0671	0.0688	0.0680	0.0672
1 D-markka	2.3569	2.3463	2.3393	2.3719	2.3628	2.3538	2.3869	2.3667	2.3497
1 Alankomaiden guldeni	2.0939	2.0824	2.0750	2.1051	2.0973	2.0895	2.1168	2.1000	2.0866
1 Belgian frangi	0.11470	0.11404	0.11350	0.11530	0.11495	0.11460	0.11600	0.11514	0.11430
1 Sveitsin frangi	2.7854	2.7628	2.7272	2.9010	2.8338	2.7647	2.8737	2.8450	2.8160
1 Ranskan frangi	0.7032	0.7009	0.6985	0.7075	0.7057	0.7039	0.7143	0.7081	0.7035
1 Italian liira	0.00323	0.00322	0.00321	0.00325	0.00322	0.00318	0.00321	0.00318	0.00316
1 Itävallan šillinki	0.3354	0.3338	0.3328	0.3373	0.3361	0.3352	0.3392	0.3367	0.3345
1 Portugalin escudo	0.0270	0.0270	0.0269	0.0271	0.0270	0.0269	0.0271	0.0270	0.0268
1 Espanjan peseta	0.0385	0.0384	0.0383	0.0387	0.0384	0.0378	0.0382	0.0378	0.0375
1 Japanin jeni	0.02619	0.02581	0.02532	0.02566	0.02519	0.02473	0.02757	0.02681	0.02585
1 Australian dollari	3.129	3.068	3.002	3.089	3.020	2.966	3.134	3.083	3.042
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.581	6.549	6.509	6.508	6.480	6.456	6.588	6.523	6.475
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.18414	5.16136	5.13581	5.11497	5.09787	5.07250	5.22274	5.15451	5.11114
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	4.873	4.856	4.843	4.913	4.899	4.876	4.943	4.898	4.866

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	3.710	3.627	3.571	3.634	3.569	3.540	3.697	3.611	3.561
1 Kanadan dollari	3.220	3.133	3.062	3.113	3.072	3.044	3.187	3.117	3.079
1 Englannin punta	7.221	7.060	6.995	7.050	7.015	6.982	6.996	6.974	6.941
1 Irlannin punta	6.406	6.386	6.362	6.474	6.433	6.393	6.473	6.449	6.422
1 Ruotsin kruunu	0.6472	0.6434	0.6389	0.6435	0.6420	0.6400	0.6464	0.6438	0.6415
1 Norjan kruunu	0.6152	0.6135	0.6112	0.6173	0.6155	0.6130	0.6194	0.6177	0.6158
1 Tanskan kruunu	0.6257	0.6235	0.6211	0.6286	0.6264	0.6239	0.6313	0.6284	0.6263
1 Islannin kruunu	0.0684	0.0681	0.0677	0.0682	0.0680	0.0678	0.0685	0.0681	0.0677
1 D-markka	2.3873	2.3785	2.3674	2.4125	2.4006	2.3846	2.4332	2.4197	2.4035
1 Alankomaiden guldeni	2.1172	2.1100	2.1007	2.1395	2.1285	2.1151	2.1569	2.1451	2.1306
1 Belgian frangi	0.11600	0.11559	0.11510	0.11710	0.11645	0.11610	0.11760	0.11699	0.11630
1 Sveitsin frangi	2.8729	2.8302	2.8068	2.8549	2.8394	2.8114	2.8417	2.8293	2.8094
1 Ranskan frangi	0.7145	0.7117	0.7084	0.7165	0.7146	0.7119	0.7157	0.7142	0.7129
1 Italian liira	0.00320	0.00319	0.00318	0.00322	0.00321	0.00319	0.00323	0.00322	0.00321
1 Itävallan šillinki	0.3395	0.3384	0.3368	0.3433	0.3416	0.3394	0.3462	0.3443	0.3420
1 Portugalin escudo	0.0274	0.0272	0.0271	0.0277	0.0275	0.0272	0.0277	0.0276	0.0273
1 Espanjan peseta	0.0382	0.0380	0.0378	0.0383	0.0381	0.0379	0.0382	0.0381	0.0379
1 Japanin jeni	0.02879	0.02794	0.02688	0.02810	0.02770	0.02718	0.02730	0.02706	0.02679
1 Australian dollari	3.102	2.933	2.785	2.870	2.782	2.722	2.860	2.799	2.743
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.549	6.500	6.451	6.486	6.465	6.426	6.575	6.504	6.472
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.18458	5.16932	5.15378	5.17002	5.14440	5.12045	5.18547	5.14894	5.12947
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU)	4.939	4.919	4.900	4.970	4.949	4.934	4.974	4.963	4.944

Taulukko 14.

SETELIEN JA METALLIRAHOJEN VALMISTUS JA POISTO, milj. mk

Setelinvalmistus					
1 000 mk	10 650.0	—	—	—	—
500 "	400.0	5 360.5	—	—	—
100 "	2 647.2	—	4 440.0	2 800.0	6 380.0
50 "	—	1 142.0	—	1 745.0	588.5
10 "	695.0	841.0	700.4	780.0	859.0
Yhteensä	14 392.2	7 343.5	5 140.4	5 325.0	7 827.5
milj. kpl	107.4	117.7	114.4	140.9	161.5
Setelinpoisto					
1000 mk	—	9.7	101.5	231.0	296.0
500 "	324.3	566.9	2 364.5	1 190.5	475.0
100 "	1 550.0	2 505.0	2 930.0	2 261.9	1 945.0
50 "	665.0	177.5	1 370.0	1 269.0	832.5
10 "	826.3	506.0	822.3	1 071.9	613.5
5 "	2.2	0.5	0.3	1.3	0.3
1 "	—	0.0	0.1	0.0	0.0
Yhteensä	3 367.8	3 765.7	7 588.7	6 025.6	41 621.3
milj. kpl	112.5	80.5	143.9	158.1	98.8
Metallirahojen valmistus					
100 mk	.	.	.	20.0	25.0
50 "
25 "
10 "
5 "	25.0	15.0	15.2	41.4	59.1
1 "	10.0	10.0	25.0	34.5	55.8
50 p	4.5	2.5	7.4	5.3	37.9
20 "	4.0	4.2	2.8	7.4	2.6
10 "	1.5	1.0	2.3	2.2	20.2
5 "	1.0	1.0	1.7	0.1	0.1
Yhteensä	46.0	33.8	54.4	111.0	200.7
Metallirahojen poisto					
100 mk	.	.	.	—	—
50 "	0.8	1.3	1.1	1.1	—
25 "	—	—	0.0	0.0	—
10 "	—	—	—	0.1	—
5 "	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
1 "	0.3	0.2	0.1	0.2	0.2
50 p	0.1	0.0	0.0	0.0	9.4
20 "	0.0	0.0	0.0	0.0	3.3
10 "	0.0	0.0	0.0	0.0	2.2
5 "	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9
1 "	0.2	0.2	0.1	0.1	0.0
Yhteensä	1.5	1.9	1.5	1.5	16.2

Taulukko 15.

LIKKEESSÄ OLEVAT SETELIT JA METALLIRAHAT, vuoden lopussa, milj. mk

Setelit					
1 000 mk	497.8	1 727.3	2 451.5	3 016.3	3 473.8
500 "	2 815.1	2 467.5	2 539.0	2 701.1	2 785.2
100 "	3 410.6	3 686.9	4 276.2	4 893.4	5 599.6
50 "	661.2	736.2	807.6	899.9	950.6
10 "	441.9	470.7	498.0	533.9	561.1
5 "	22.1	21.5	21.2	21.0	20.9
1 "	7.0	7.2	7.4	7.4	7.6
Yhteensä	7 855.7	9 117.3	10 600.8	12 073.0	13 398.8
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	9.4	9.4	9.4	9.4	9.4
Metallirahat					
100 mk	.	.	.	19.5	44.0
50 "	75.5	74.3	74.3	74.2	74.0
25 "	19.9	19.9	19.9	19.9	19.9
10 "	38.4	38.3	38.4	38.4	38.4
5 "	221.3	249.8	284.9	324.1	352.8
1 "	273.6	295.8	320.9	354.3	374.0
50 p	63.7	69.6	75.8	83.3	102.1
20 "	57.6	59.9	66.7	71.9	70.5
10 "	29.2	31.3	33.6	35.8	45.7
5 "	24.4	25.9	26.5	27.4	26.8
1 "	8.0	7.9	7.8	7.7	7.7
Yhteensä	811.6	872.8	948.7	1 056.3	1 155.9
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	15.7	15.7	15.7	15.7	15.7

Taulukko 16.

KOTIMAINEN CLEARINGLIKE¹

Vuosi	Pääkonttori		Haarakonttorit ²		Yhteensä	
	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk
1986	159 105	604 292	61	13 451	159 166	617 743
1987	170 494	662 296	4	2 243	170 498	664 539
1988	206 206	766 278	—	—	206 206	766 278
1989	241 956	920 019	—	—	241 956	920 019
1990	266 476	818 594	—	—	266 476	818 594 ³

¹ Pankkien välillä vaihdetut pankkivekselit, sekkit, pankki- ja postisiirrot sekä automaattiset tilisiirrot.

² Clearing lopetettiin maaliskuun 1986 lopussa muissa haarakonttoreissa paitsi Turussa ja Tampereella; näissä se lopetettiin helmikuun 1987 lopussa.

³ Pankkien työtaistelu 18.1.-4.3.1990 pienensi clearingvaihtoa.

SUOMEN PANKIN JULKAISUJA

Bank of Finland Bulletin		11 kuukausinumeroa (kesä-heinäkuussa yhteisnumero).
Vuotuisjulkaisut 1990		Vuosikirja 1989 (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Suomen joukkovelkakirjalainat 1989 (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Valuuttamääräykset-kansio		Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
Tutkimusjulkaisut 1990		
Sarja A, yleistajuiset selvitykset	A:73	ARI AALTONEN-ESKO AURIKKO Keskuspankkipolitiikka Suomessa; toinen, uusittu painos
	A:74	MARKKU MALKAMÄKI Rahoitusmarkkinoiden kansainvälistyminen
	A:75	Neuvostotalous muutoksessa; kokoomateos
	A:76	ESKO SYDÄNMÄKI Kansainvälinen velkaongelma
	A:77	Pankkitoiminnan lähtökohdat kansainvälisessä kilpailussa; kokoomateos
	A:78	Suomen rahoitusmarkkinoiden kehitys 1980-luvulla; kokoomateos
Sarja B, väitöskirjat	B:44	CHRISTIAN C. STARCK Foreign and Domestic Shocks and Fluctuations in the Finnish Economy 1960—1988
Sarja D, analyttiset tutkimukset	D:73	The BOF4 Quarterly Model of the Finnish Economy; kokoomateos
	D:74	ESKO AURIKKO Valuuttakurssipolitiikka, rationaaliset odotukset ja pääomanliikkeiden herkkyys
	D:75	MARKKU PULLI Pankkien likviditeetti ja lyhyet korot
Keskustelualoitteet		Sarjassa julkaistiin 28 kpl pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä.
Tilastomonisteita		Raha- ja valuuttamarkkinatilastoja, ilmestyy kerran kuussa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Maksutasetilasto, ilmestyy neljännesvuosittain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi). Investointikysely, ilmestyy puolivuositain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi). Suorat sijoitukset, ilmestyy kerran vuodessa (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Tilaukset		Suomen Pankin vuotuis- ja tutkimusjulkaisuja voi tilata kirjakauppojen kautta. Kirjastoille, julkisille järjestöille ja tutkimuslaitoksille ja harkinnan mukaan muillekin julkaisuja voidaan toimittaa myös suoraan Suomen Pankista, osoite Suomen Pankki, tiedotusosasto, julkaisu-toimisto, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (90) 1831. Samasta osoitteesta on myös saatavissa luettelo Suomen Pankin julkaisuista. Valuuttamääräykset-kansion voi tilata vain Suomen Pankista postiennakolla hintaan 100 mk/kpl. Hintaan sisältyy sivujen päivitys määräysten muuttuessa. Bulletinin, keskustelualoitteita ja tilastomonisteita voi tilata Suomen Pankin tiedotusosastolta.

SUOMEN PANKIN JOHTO JA ORGANISAATIO VUODEN 1990 LOPUSSA

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet

Erkki Pystynen, puheenjohtaja
Pertti Hietala, varapuheenjohtaja
Matti Maijala

} suppea pankkivaltuusto

Heikki Perho
Tuure Junnila
Antti Kalliomäki
Jussi Ranta
Paavo Väyrynen
Henrik Westerlund

Heikki T. Hämäläinen, sihteeri

Suomen Pankin johtokunta

Pankkivaltuuston johtokunnalle vahvistama työnjako:

Rolf Kullberg, puheenjohtaja

Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta
Keskuspankkipolitiikan yleisperiaatteet
Johtokunnan edustus
Johtokunnan jäsenten toiminnan ja heidän ratkaisujensa
asiasisällön valvonta
Sisäinen tarkastus

Ele Alenius

Haarakonttorit
Hallinto-osastolle kuuluvat asiat
Kansantalouden osastolle kuuluvat asiat
Maksuvälineosastolle kuuluvat asiat
Rakennusprojektit
Setelipaino
Tutkimusosastolle kuuluvat asiat

Harri Holkeri,
pääministeri, virasta vapaa

Esko Ollila

Henkilöstöosastolle kuuluvat asiat
Idänkaupan osastolle kuuluvat asiat
Laskentaosastolle kuuluvat asiat
Maksuliikeosastolle kuuluvat asiat
Rahoitusmarkkinaosastolle kuuluvat asiat
Riskienseurantaosastolle kuuluvat asiat
Sitra

Kalevi Sorsa,
eduskunnan puhemies, virasta vapaa

Markku Puntila

Keskuspankkipolitiikan osastolle kuuluvat asiat
Lakiasiat
Markkinaoperaatioiden osastolle kuuluvat asiat
Tiedotusosastolle kuuluvat asiat
Tietojenkäsittelyosastolle kuuluvat asiat
Turvallisuusasiat
Valuutantarkkailuosastolle kuuluvat asiat

PÄÄKONTTORI

JOHTAJAT	SEKTORIT	YKSIKÖT	YKSIKÖIDEN PÄÄLLIKÖT	TOIMISTOPÄÄLLIKÖT	
Pentti Koivikko	Rahahuolto	Haarakonttorit	(ks. seur. sivu) Reijo Mäkinen ylikassanhoitaja	Märjam Bederdin Seppo Eriksson Kari Lottanen Kyösti Norhomaa Kenneth Sainio Harri Brandt Iris Kolehmäinen Taisto Lehtinen Sirpa Ahrenberg Marja-Terttu Savolainen	
		Maksuvälineosasto			
	Sisäiset palvelut	Hallinto-osasto	Urpo Levo		
		Henkilöstöosasto	Anton Mäkelä		
		Henkilöstöprojektit	Anneli Soini projektipäällikkö		
		Lakiasiat	Arno Lindgren lakiasainpäällikkö		
		Laskentaosasto	Ossi Leppänen		Tuula Colliander Kaisa-Liisa Nordman
		Rakennusprojektit	Bengt Palmroos rakennuspäällikkö		
		Tietojenkäsittelyosasto	Riitta Jokinen		Kari Helander Raimo Parviainen Juhani Rapeli
		Turvallisuus	Jyrki Ahvonen turvallisuuspäällikkö		
Sirkka Hämäläinen	Keskuspankki- politiikka	Keskuspankipolitiikan osasto	Johnny Åkerholm	Tapio Korhonen Antti Suvanto Kjell Peter Söderlund Monica Ahlstedt (vs.) Antti Juusela Pirkko Pohjoisaho-Aarti Ritva Alasaukko-oja Antero Arimo Heikki Elonen Pirjo Kivelä	
		Markkinaoperaatioiden osasto	Tom Nordman (vs.)	Seppo Kostiainen Martti Lehtonen Juhani Hirvonen Jorma Hilpinen Petri Kiema Jarmo Nurminen	
		Tiedotusosasto	Antti Heinonen		
	Kokonaistalous	Kansantalouden osasto	Kari Puumanen		
		Tutkimusosasto Valuutantarkkailuosasto	Heikki Koskenkylä Esa Ojanen		
Matti Vanhala	Idänkauppa	Idänkaupan osasto	Kari Holopainen	Terhi Kivilahti Juhani Laurila Mauri Lehtinen Jyrki Varstala Hannu Wiksten Kaiju Kallio Juhani Raatikainen (vs.) Liisa Halme Veikko Saarinen	
	Rahoitusmarkkinat	Maksulükeosasto	Raimo Hyvärinen		
		Rahoitusmarkkinaosasto	Peter Nyberg (vs.)		
		Riskienseurantaosasto	Kaarlo Jännäri		
		Tarkastusosasto	Timo Männistö	Anna-Maija Tikkanen	
Sisäinen tarkastus Johdon sihteeristö			Heikki T. Hämäläinen		

HAARAKONTTORIT

KONTTORIT	KONTTORINJOHTAJAT
Joensuu	Pekka Konttinen (oto.)
Jyväskylä	Pauli Lähde
Kotka	Juhani Huuskonen
Kuopio	Pekka Konttinen
Lahti	Reino Ylönen (oto.)
Mikkeli	Juhani Huuskonen (oto.)
Oulu	Renne Kurth
Pori	Martti Hagman (oto.)
Rovaniemi	Renne Kurth (oto.)
Tampere	Reino Ylönen
Turku	Martti Hagman
Vaasa	Tapani Kulanko

SETELIPAINO

Johtokunta: Ele Alenius, Pentti Koivikko, Veli Tarvainen
Johtokunnan sihteeri: Urpo Levo
Toimitusjohtaja: Veli Tarvainen
Johtoryhmä: Tom Ahlers, Pekka Kariola, Juhani Salovaara, Veli Tarvainen, Tapio Yrjönen

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811
Käyntiosoite: Snellmanin aukio, Helsinki
Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki
Puhelinnumero: kansallinen (90) 1831
kansainvälinen +358 0 1831
Telex: 121224 spfb sf
Telefax: 174 872
Sähköosoite: SUOMENPANKKI

HAARAKONTTORIT

Joensuu:	Torikatu 34, PL 80, 80101 Joensuu, puh. (973) 212 16
Jyväskylä:	Kauppakatu 21, PL 165, 40101 Jyväskylä, puh. (941) 211 433
Kotka:	Keskuskatu 19, PL 211, 48101 Kotka, puh. (952) 182 500
Kuopio:	Kauppakatu 25—27, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (971) 125 611
Lahti:	Torikatu 3, PL 170, 15111 Lahti, puh. (918) 298 31
Mikkeli:	Päiviönkatu 15, PL 61, 50101 Mikkeli, puh. (955) 214 840
Oulu:	Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (981) 224 366
Pori:	Valtakatu 11, PL 110, 28101 Pori, puh. (939) 325 344
Rovaniemi:	Valtakatu 10—12, PL 8070, 96101 Rovaniemi, puh. (960) 2831
Tampere:	Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (931) 225 420
Turku:	Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (921) 326 066
Vaasa:	Kirkkopuistikko 22, PL 44, 65101 Vaasa, puh. (961) 118 322